

Prof. dr. sc. Anita Kurtović Mišić*

Mr. sc. Lana Milivojević**

Višnja Strinić, dipl. iur.***

NOVOSTI U PROPISIVANJU, IZRICANJU I IZVRŠENJU NOVČANE KAZNE

Ovaj se rad temelji na komparativnom pregledu propisivanja, izricanja i izvršenja novčane kazne u europskim kaznenim zakonodavstvima i angloameričkom kaznenom pravu. Od europskih kaznenih zakonodavstava izvršena je analiza zakonodavstava u pogledu novčane kazne u sljedećim državama: Republici Sloveniji, Crnoj Gori, Saveznoj Republici Njemačkoj, Republici Austriji, Francuskoj Republici, Talijanskoj Republici, Kraljevini Nizozemskoj, Republici Finskoj i Kraljevini Švedskoj, dok se od angloameričkih država ona temelji na zakonodavstvima Kalifornije i Floride. Uz osnovne značajke postojećih modela novčane kazne općenito, razmotrene su i neke posebnosti koje je propisala i primijenila svaka od pojedinih država obuhvaćenih ovim radom.

Novčana kazna u važećem hrvatskom kaznenom pravu temelji se na modelu "dnevne novčane kazne" ili "dani-novčana kazna" (franc. *jour-amende*, njem. *Tagessatzsystem*, engl. *day-fine*), tj. propisuje se i izriče u dnevnim dohocima osobe prema kojoj se primjenjuje. Od kada je ovakav sustav novčane kazne uveden traju i prijepori vezani uz njegovu primjenu. Naime, vrlo je brzo uočeno postojanje velikih poteškoća u sudskoj praksi izricanja novčane kazne prema tome modelu, što je dovelo do vrlo značajnih kritičkih primjedbi, prvenstveno od kaznenopravne dogmatike.¹

* Prof. dr. sc. Anita Kurtović Mišić, redovita profesorica kaznenog prava u trajnom zvanju Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

** Mr. sc. Lana Milivojević, Policijska akademija u Zagrebu

*** Višnja Strinić, dipl.iur., sutkinja Općinskog suda u Splitu

¹ "Problem s novčanom kaznom možda nije u tolikoj mjeri podrazumijevao teškoće glede njezine razmjernosti počinjenom djelu odnosno krivnji, koliko u pogledu razmjernosti 'zla' koje je trebalo nanijeti počinitelju. Dakako, to se 'zlo' imalo ogledati u njezinoj visini. Stara kaznena zakonodavstva dobro su poznavala sva lutanja između koncepta novčane kazne koji je interferirao s građanskopravnom institucijom naknade štete, i ekstremnih slučajeva kada se njezino izvršenje svodilo na konfiskaciju imovine. Na svoj je način novčana kazna uvijek predstavljala valjani kriterij 'pravednosti' cjelokupnog kaznenog sustava". L. Cvitanović: Svrha kažnjavanja u suvremenom kaznenom pravu, Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu i MUP

Ima li sustav dnevnih novčanih kazni prednosti u odnosu prema klasičnom sustavu fiksnih kazni? Predstavlja li taj sustav učinkovit mehanizam odmjerenosti novčane kazne kojim se maksimalno ostvaruje zahtjev za “pravednošću” odnosno pogađa li ona svakoga razmjerno jednako? Pati li taj sustav od bitno umanjene funkcionalne sposobnosti zbog istih razloga i teškoća od kojih pati i tradicionalni sustav izricanja novčane kazne – teškoća da se dođe do točnih podataka o imovini optuženika? Je li doista formulu o vezivanju novčane kazne za imovinsko stanje počinitelja kaznenog djela mnogo lakše teoretski postaviti nego praktično primijeniti te je li novčana kazna u Kaznenom zakonu Republike Hrvatske propisana tako da se doista prihvaća model dani-novčana kazna?

Je li opravdana tvrdnja P. Novoselca da je u nas na snazi jedna inačica sustava dani-novčana kazna koja je već na zakonodavnoj razini neuspjela, dok je sudska praksa potpuno izigrala *ratio legis* toga modela uzimajući kao pravilo za izricanje novčane kazne prosječni dnevni dohodak, koji bi trebao biti iznimka, dok počiniteljeve troškove uopće ne priznaje?²

Stoga je radna skupina za izradu Nacrta prijedloga Kaznenog zakona, imenovana od ministra pravosuđa u veljači 2009. godine, normativno rješenje novčane kazne razmatrala uzimajući u obzir kako dosadašnje zakonodavno rješenje i probleme praktične primjene tako i prijedloge koji postoje u našoj novijoj literaturi da se pored sustava dani-novčana kazna predvidi i novčana kazna u tradicionalnom obliku (kod lakših kaznenih djela i kad je novčana kazna sporedna), odnosno ako uopće nismo kadri provesti taj sustav, prijedlog po kojem se bolje vratiti na prijašnji, “klasični” model izricanja novčane kazne nego samo prividno primjenjivati sustav dani-novčana kazna.³

RH, Zagreb, 1999, str. 337. Isto i F. Bačić: Krivično pravo, opći dio, Zagreb, 1995., str. 364; V. Grozdanić: Kazne – nova rješenja u Kaznenom zakonu i njihova provedba u sudskoj praksi, HLJKPP 2/2000. (Novčana kazna, str. 336-344); P. Novoselec: Sustav dani – novčana kazna i njegova primjena u hrvatskom kaznenom pravu, Hrvatska pravna revija 6/2005., str. 80-89; A. Kurtović: Novosti u području kaznenih sankcija prema prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, važnije izmjene i dopune, Zagreb, 2003. (Novo uređenje novčane kazne, str. 47-55).

² Novoselec: Opći dio kaznenog prava, 2009., str. 419.

³ Bačić: Kazneno pravo, opći dio, Zagreb, 1998., str. 404, i Novoselec: Opći dio kaznenog prava, Zagreb, 2009. (Novčana kazna, str. 415-427).

A) POREDBENI PRIKAZ PROPISIVANJA, IZRICANJA I IZVRŠENJA NOVČANE KAZNE U EUROPSKOM I AMERIČKOM KAZNENOM PRAVU

I. Uvodne napomene

U ovome dijelu rada prikazani su i analizirani postojeći modeli novčane kazne u europskom i američkom pravnom sustavu. Pregledom modela novčane kazne u nekim od poredbenih kaznenih zakonodavstava, uz osnovna obilježja svakoga od modela *in generalis*, obrađene su i pojedina obilježja koja predstavljaju posebnosti svakog od sustava koji je propisala i primijenila svaka od pojedinih država. Od europskih kaznenih zakonodavstava rad se temelji na sljedećim državama: Republici Sloveniji, Crnoj Gori, Saveznoj Republici Njemačkoj, Republici Austriji, Francuskoj Republici, Talijanskoj Republici, Kraljevini Nizozemskoj, Republici Finskoj i Kraljevini Švedskoj, dok je od država SAD-a utemeljen na pregledu kaznenog zakonodavstva Kalifornije i Floride.

II. Novčana kazna u europskim kaznenim zakonodavstvima

1. Općenito o novčanoj kazni u europskom pravnom sustavu

Novčana je kazna imovinska sankcija koja se sastoji od plaćanja novčanog iznosa određenog sudskom odlukom utemeljenom na zakonu. U određenom razdoblju osuđena osoba kao počinitelj nekog kaznenog djela za koje je propisana ta kazna dužna je platiti određeni novčani iznos na ime izrečene novčane kazne.

Iz postojećih zakonodavstava europskih država proizlazi da postoje dva modela novčane kazne. Neke su se države odlučile za jedan, neke za drugi model, a u nekima egzistiraju paralelno oba modela.

Konkretno, jedan se model odnosi na novčanu kaznu određenu po dnevnim iznosima u minimalnom i maksimalnom rasponu te predstavlja tzv. *sustav dani-novčana kazna*. Unutar tog sustava dnevni se iznosi određuju ili po tzv. *sustavu neto dohotka* (izračun se temelji na trenutačnom prosječnom dnevnom neto prihodu počinitelja ili na prosječnom prihodu koji je počinitelj kaznenog djela mogao postići u jednome danu) ili *po sustavu gubitka* (visina se dnevnog iznosa mjeri s obzirom na gubitak životnog standarda počinitelja koji se od njega može zahtijevati, a da se ne ugrozi njegova egzistencija). Drugi model klasična je novčana kazna određena u nekom fiksnom iznosu.

2. Novčana kazna u slovenskom Kaznenom zakonu

U slovenskom Kaznenom zakonu⁴ odredbe o kaznama nalaze se u četvrtom poglavlju Zakona te su kao vrste kazni propisane zatvor, novčana kazna i zabrana vožnje motornog vozila (čl. 43.). No, u isključivom osvrtnu na novčanu kaznu treba navesti nekoliko karakteristika.

Propisano je da se novčana kazna može izreći i kao glavna i kao sporedna kazna, za razliku od kazne zatvora koja je isključivo glavna kazna, dok je kazna zabrane vožnje motornog vozila isključivo sporedna kazna (čl. 44. st. 2.). Pored glavne kazne mogu se izreći obje sporedne kazne, čime je omogućeno kumulativno izricanje novčane kazne s kaznom zatvora (st. 3. istog članka). Ako je kazneno djelo počinjeno iz koristoljublja, može se izreći novčana kazna kao sporedna kazna i u slučaju kad nije propisana zakonom za počinjeno kazneno djelo i u slučaju kada je zakonom propisano da će se počinitelja kazniti kaznom zatvora ili novčanom kaznom, a sud izrekne kaznu zatvora kao glavnu (čl. 45. st. 2.).

Nadalje, Slovenija se opredijelila za sustav dnevnih iznosa u rasponu od najmanje 30 do 360 dnevnih iznosa, dok za kaznena djela počinjena iz koristoljublja gornja granica predstavlja 1.500 dnevnih iznosa (čl. 47. st. 1.). Sve navedeno predstavlja tzv. *sustav dani-novčana kazna*.

Koliki će broj dnevnih iznosa biti određen kao novčana kazna, dosudit će sud poštovanjem pravila o odmjeravanju kazne. Visinu dnevnog iznosa sud utvrđuje uzimajući u obzir visinu počiniteljeve dnevne zarade (dnevnog dohotka) i njegovih obiteljskih obveza uzdržavanja. Pri odlučivanju o visini dnevnog iznosa sud će uzimati kao temelj za odlučivanje službene podatke koji pri izricanju kazne nisu stariji od šest mjeseci (čl. 47. st. 2.). Točan iznos visine dnevnog iznosa je individualiziran i rješava se u praksi. U ovom zakonu nema odredaba koje bi, kao primjerice u hrvatskom Kaznenom zakonu, zadirale u imovinu počinitelja u slučaju da on ne ostvaruje zaradu.

No, Zakon propisuje da će sud ako se na prije spomenuti način ne bi mogla utvrditi visina počiniteljeva dnevnog dohotka, uzeti u obzir tridesetinu zadnje službeno objavljene prosječne mjesečne neto plaće zaposlene osobe u Republici Sloveniji (čl. 47. st. 3.). Iz navedenog je jasno da se Republika Slovenija opredijelila za tzv. *sustav neto dohotka*, kao i Republika Hrvatska.

U pogledu rokova plaćanja, navodi se da će sud u okviru presude odrediti rok za plaćanje novčane kazne, koji ne može biti kraći od 15 dana ni dulji od

⁴ http://www.pisrs.si/predpis.aspx?p_rD=r00&p_predpis=ZAKO5050 od 1.8.2009.

- Kazenski zakonik – KZ-1 (Uradni list RS, št. 55/08 z dne 4.6.2008.),

- Popravek Kazenskoga zakonika – KZ-1 (Uradni list RS, št. 66/08 z dne 1.7.2008.)

- Zakon o spremembi Kazenskoga zakonika – KZ-1-A (Uradni list RS, št. 39/09 z dne 26.5.2009.).

3 mjeseca. U opravdanim slučajevima sud smije odobriti da se novčana kazna plaća u obrocima (obročno plaćanje) do zaključno dvije godine od dana izricanja te kazne (čl. 47. st. 4.).

Interesantno je rješenje da se u slučaju produljenog kaznenog djela novčana kazna obvezno dosuđuje kao sporedna kazna uz kaznu zatvora kao glavnu kaznu (čl. 54. st. 2.), čime se pojačava učinak glavne kazne.

Vezano uz način izvršenja novčane kazne (čl. 87. st. 1.-3.), slovenskim se Zakonom propisuje da ako se novčana kazna ne može ni prisilno naplatiti, za svaka se dva dnevna iznosa novčane kazne dosuđuje jedan dan zatvora, pri čemu taj zatvor ne smije trajati dulje od šest mjeseci (supletorna kazna zatvora). Nije uređeno na koji će se način i putem kojih tijela provesti prisilna naplata novčane kazne, kao što je to u hrvatskom Kaznenom zakonu, gdje je propisano da će se prisilna naplata provoditi putem Porezne uprave Ministarstva financija. Nadalje, ako osuđenik plati samo dio novčane kazne, preostali neplaćeni dio zamjenjuje mu se kaznom zatvora. Ako plati i taj preostali dio, obustavlja se izvršavanje kazne zatvora. Po osuđenikovoju smrti izrečena se novčana kazna ne izvršava.

Kao još jednu od naznaka za komparaciju s hrvatskim Kaznenim zakonom, treba spomenuti da se slovenski Kazneni zakon opredijelio za isti model novčane kazne, uz manje razlike, a jedna od njih je, uz već prethodno navedene, i ta da slovenski Kazneni zakon nije predvidio odredbe o zamjeni novčane kazne radom za opće dobro na slobodi.

3. Novčana kazna u crnogorskom Kaznenom zakoniku

U crnogorskom Krivičnom zakoniku⁵ propisano je da će se za kažnjavanje kaznenih djela, uz ostale vrste kazni (zatvor od trideset godina, zatvor, rad u javnom interesu), primjenjivati i novčana kazna (čl. 33.). Novčana kazna predviđena je i kao glavna i kao sporedna kazna (čl. 34. st. 2.). Posebnost je crnogorskog uređenja dualitet sustava novčane kazne, jer se ona može izreći i kao klasična novčana kazna do fiksno određene gornje granice i kao novčana kazna u dnevnom iznosima po sustavu dani-novčana kazna.

Vezano uz model klasične novčane kazne, ona je propisana čl. 39. u određenim iznosima, s time da je donja granica raspona novčane kazne 200 eura, dok je gornja granica 20.000 eura (st. 1. tog članka). No, za kaznena djela počinjena iz koristoljublja novčana kazna ne može biti veća od 100.000 eura (st. 2. istog članka).

Sukladno Zakonu, novčana se kazna, kao glavna, izriče u sljedećim iznosima:

⁵ Krivični zakonik Crne Gore (Službeni list Republike Crne Gore, br. 70/03, 13/04).

1) do 2.000 eura za kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora do tri mjeseca;

2) od 400 do 4.000 eura za kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora do šest mjeseci;

3) od 600 do 8.000 eura za kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora do jedne godine;

4) od 800 do 16.000 eura za kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora do dvije godine;

5) najmanje 1.200 eura za kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora do tri godine;

6) najmanje 1.200 eura za kaznena djela za koja je kao jedina kazna propisana novčana kazna (st. 2. istog članka).

Ako su kaznena djela počinjena iz koristoljublja, propisano je da se novčana kazna kao sporedna kazna može izreći i kad nije propisana Zakonikom ili kad je propisano da će se počinitelj kazniti kaznom zatvora ili novčanom kaznom, a sud kao glavnu kaznu izrekne kaznu zatvora (st. 3. istog članka).

Nadalje, u slučaju da sud utvrdi novčanu kaznu kao glavnu kaznu, a utvrdi i novčanu kaznu kao sporednu kaznu, izreći će jednu novčanu kaznu po pravilima koja se odnose za stjecaj kaznenih djela (stjecaj – čl. 48. Zakonika).

Rok za plaćanje novčane kazne određuje se u presudi i ne može biti kraći od petnaest dana niti dulji od tri mjeseca. No, propisano je i da sud može u opravdanim slučajevima dopustiti da osuđeni plati novčanu kaznu u ratama (obročna otplata), s time da rok isplate ne može biti dulji od jedne godine (st. 5. istog članka).

Zakon predviđa i supletornu kaznu zatvora. Tako ako osuđeni ne plati novčanu kaznu u određenome roku, sud će novčanu kaznu zamijeniti kaznom zatvora tako što će za svakih započelih 40 eura novčane kazne odrediti jedan dan kazne zatvora, s tim da kazna zatvora ne može biti dulja od šest mjeseci, a ako je izrečena novčana kazna u iznosu većem od 14.000 eura, kazna zatvora ne može biti dulja od jedne godine (st. 6. istog članka).

No, ako osuđeni plati samo dio novčane kazne, sud će ostatak kazne razmjerno zamijeniti kaznom zatvora, a ako osuđeni isplati ostatak novčane kazne, izvršenje kazne zatvora će se obustaviti (st. 7. istog članka). Po smrti osuđenog novčana se kazna neće izvršiti (st. 8. istog članka).

Što se tiče uređenja novčane kazne po modelu dani-novčana kazna, kad se novčana kazna propisuje u dnevnim iznosima, određeno je – u slučajevima kad je moguće utvrditi prihode i rashode počinitelja kaznenog djela – da sud može izreći novčanu kaznu u dnevnim iznosima (čl. 40. st. 1.) Tada se dnevni iznos novčane kazne utvrđuje na osnovi prihoda i rashoda počinitelja kaznenog djela, s tim što jedan dan novčane kazne ne može biti manji od 10 eura, niti veći od 1.000 eura (st. 2. istog članka). Zakonik ne propisuje detaljnije kriterije utvrđivanja dnevnih iznosa na osnovi prihoda i rashoda.

Broj dnevnih iznosa ne može biti manji od 10, niti veći od 360 dana. Koji će se broj tih dnevnih iznosa za počinjeno kazneno djelo odrediti u konkretnom slučaju, odmjerit će sud na temelju općih pravila koja se koriste za odmjeravanje kazne, a nalaze se u čl. 42. Zakonika (st. 3. istog članka).

Do iznosa novčane kazne sud će doći množenjem odmjerjenog broja dnevnih iznosa s utvrđenom visinom jednog dnevnog iznosa. Radi utvrđivanja visine dnevnog iznosa sud može zahtijevati podatke od banaka ili drugih financijskih ustanova, državnih tijela i pravnih osoba koji su dužni dostaviti zatražene podatke i ne mogu se pozivati na zaštitu poslovne ili druge tajne (st. 4. i 5. istog članka).⁶

U segmentu modela novčane kazne po sustavu dani-novčana kazna, crnogorski Krivični zakonik prati hrvatski i slovenski, no kao i slovenski uz određene razlike u odnosu prema hrvatskom Kaznenom zakonu, jer ne predviđa odredbe o zamjeni novčane kazne radom za opće dobro na slobodi niti ima odredaba koje bi pri određivanju iznosa novčane kazne zadirale u imovinu počinitelja u slučaju da on ne ostvaruje zaradu. Također, *explicite* ne predviđa prisilnu naplatu novčane kazne, već isključivo supletorni zatvor.

4. Novčana kazna u njemačkom Kaznenom zakonu

U njemačkom Kaznenom zakonu⁷ odredbe vezane uz novčanu kaznu nalaze se u trećem poglavlju pod naslovom – Sankcije, te unutar istog pod prvim podnaslovom – Kazne (čl. 40.-43.). Kao kazne predviđene su kazna zatvora, novčana kazna i novčana kazna na imovini (njem. *Vermögensstrafe*, engl. *property fine*).

Iz čl. 40. st. 1. jasno je da se zakonopisac opredijelio za novčanu kaznu određenu po dnevnim iznosima u određenom minimalnom i maksimalnom rasponu (tzv. *sustav dani-novčana kazna*, njem. *Taggessatzsystem*).

Zakonski minimum novčane kazne iznosi 5 dnevnih iznosa, a maksimum 360 dnevnih iznosa. Pri odmjeravanju iznosa novčane kazne sud je dužan rukovoditi se, odnosno uzeti u obzir osobne i financijske prilike počinitelja. Temelj za izračun je trenutačni prosječni dnevni neto prihod počinitelja ili prosječni prihod koji je mogao postići u jednome danu (*sustav neto dohotka*, njem. *Nettoeinkommensprinzip*), pri čemu dnevni iznos ne može biti manji od 1 eura niti veći od 30.000 eura. Primanja počinitelja i dobiti te ostali čimbenici važni

⁶ Prethodne odredbe vezane uz model klasične novčane kazne iz čl. 39. st. 3. do 8. Zakonika primjenjuju se i u slučaju kada se novčana kazna izriče po modelu dani-novčana kazna.

⁷ <http://www.iuscomp.org/gla/statutes/StGB.htm> od 25.8.2009.

Criminal Code- Strafgesetzbuch, StBG As promulgated on 13 November 1998 (Federal Law Gazette I, p. 945, p. 3322). <http://www.gesetze.2me.net/stgb/index.html> od 25.8.2009.

za izračun procjenjivat će se u trenutku kad se odredi broj dnevnih iznosa (čl. 40. st. 3. istog članka), a taj broj treba se naznačiti i u samoj presudi u kojoj se izriče kazna (st. 4. istog članka). U slučaju stjecaja kaznenih djela maksimum dnevnih iznosa raste na 720 dnevnih iznosa koje je moguće dosuditi počinitelju (čl. 54. st. 2.).

Inače, pojam neto dohodak nije zakonski pojašnjen, ali pojašnjenje proizlazi iz sudske prakse. Tako se pod dohotkom smatraju prihodi iz nesamostalne i samostalne djelatnosti, od imovine (zakupnina, najamnina, dividende, kamate itd., ali i korištenje vlastite imovine, pa se kao prihod uzima i visina najamnine koju bi ostvario vlasnik kuće ili stana kad ne bi sam u njoj stanovao), stipendije, džeparac (studenti/domaćice), naknade nezaposlenih i socijalne pomoći, primanja u naturi (npr. stan, hrana, odjeća za vojnika na odsluženju vojnog roka, za studente u roditeljskom domu itd.). Kad se od dohotka odbiju porezi i doprinosi (zdravstveno/mirovinsko osiguranje), troškovi liječenja, uzdržavanja i sl., dobiva se neto dohodak koji mora biti prosječan, što znači da se uzima u obzir za dulje razdoblje, pa i za neradne dane. Proizlazi da se uzima u obzir i potencijalni neto dohodak, znači onaj što ga je počinitelj mogao ostvariti, ali ga nije ostvario (npr. plaća koju bi zaposlenik dobio da nije bezrazložno dao otkaz na radnom mjestu).⁸

Nadalje, propisana je i novčana kazna kao dodatak uz kaznu zatvora (čl. 41.). Riječ je o mogućnosti izricanja novčane kazne uz kaznu zatvora ako se počinitelj kaznenog djela obogatio ili se pokušao obogatiti njegovim počinjenjem. U takvim slučajevima pribavljanja imovinske koristi, kad se novčana kazna ne bi primjenjivala ili bi se primjenjivala samo kao alternativna kazni zatvora, može se odrediti uz kaznu zatvora ako bi se pokazala prikladnom. I to naravno, uz uzimanje u obzir osobnih i financijskih prilika počinitelja. Ta se odredba ne odnosi na slučajeve propisane čl. 43.a vezane uz redosljed zapljene radi izvlaštenja, kad je počinitelj osuđen na doživotnu kaznu zatvora ili bezuvjetnu kaznu zatvora u vremenu duljem od dvije godine. Sažeto, iz prije navedenoga proizlazi da novčana kazna može biti glavna i sporedna kazna te da se može izricati alternativno i kumulativno uz kaznu zatvora u gore propisanom slučaju.

Pri naplati novčane kazne, ako se od osuđenog počinitelja kaznenog djela, iz osobnih ili financijskih razloga, ne može očekivati da odmah plati puni iznos dosuđene novčane kazne, sud može odobriti određeno vrijeme za plaćanje te kazne ili plaćanje u određenim obrocima (obročna otpлата). Također, ako osuđenik ne plaća na vrijeme obročnu novčanu kaznu, sud može opozvati takvu privilegiju. Kao plaćanje novčane kazne sud može odobriti i naturalnu restituciju, kada počinitelj otklanja, popravlja štetu koju je prouzročio i tako

⁸ Novoselec: Sustav dani-novčana kazna i njegova primjena u hrvatskom kaznenom pravu, str. 82.

vraća prijašnje stanje stvari kao određeni oblik satisfakcije. Naravno, sud može zahtijevati da počinitelj podnese dokaz o provedenoj restituciji (čl. 42.).

U obzir dolazi i zamjena novčane kazne za kaznu zatvora (supletorni zatvor), i to u slučaju da dođe do nemogućnosti plaćanja novčane kazne, po načelu jedan dnevni iznos jednako jedan dan zatvora. Minimum kazne zatvora u takvom je slučaju jedan dan (čl. 43.).

Postoji i vrlo zanimljiva mogućnost predviđena Zakonom u njegovu petom dijelu, u kojem se govori o opomeni u kombinaciji s odgađanjem presude te odbačajem (čl. 59.-59.c). Odnosi se na to da se izricanjem opomene uvjetno obustavi izvršenje novčane kazne koja je izrečena do najviše 180 dnevnih iznosa, i to na vrijeme od 1 do 3 godine.

Također, interesantan je i čl. 43.b Zakona, gdje se normira novčana kazna na imovini (njem. *Vermögensstrafe*, engl. *property fine*). Kada se Zakon poziva na tu odredbu, sud može usporedo s kaznom doživotnog zatvora ili bezuvjetnom kaznom zatvora duljom od dvije godine izreći i plaćanje određenog novčanog iznosa kojeg je visina ograničena visinom počiniteljeve imovine. Materijalna dobit koja je određena za plaćanje neće biti uključena pri određivanju vrijednosti imovine počinitelja. Utvrđena imovina može se dati na procjenu vrijednosti (st. 1. istog članka). Kod tog članka primjenjuje se odgovarajuće i prije opisani čl. 42. (st. 2. istog članka). Ako postoji nemogućnost "ubiranja" na taj način određene novčane kazne, sud će je zamijeniti za kaznu zatvora u trajanju od mjesec dana do dvije godine (st. 3. istog članka).

Zaključno, njemačko kazneno zakonodavstvo prihvaća sustav dani-novčana kazna, ali se kao i obrađeni prethodnici razlikuje od hrvatskog Kaznenog zakona jer ne sadržava odredbe o zamjeni novčane kazne radom za opće dobro na slobodi ni odredbe o prisilnoj naplati novčane kazne.

5. Novčana kazna u austrijskom Kaznenom zakonu

U austrijskom Kaznenom zakonu⁹, u njegovu trećem dijelu, nalaze se odredbe vezane uz kazne,¹⁰ a time ujedno i odredbe o novčanoj kazni opisane u čl. 19. st. 1.-3.

Iz Zakona proizlazi da se novčana kazna određuje u dnevnim iznosima, i to minimalno dva dnevna iznosa koji su donja granica novčane kazne, no pri tome se ne određuje ujedno i gornja granica (čl. 19. st. 1.). Dnevni iz-

⁹ Bundesgesetz vom 23. Jänner 1974 über die mit gerichtlicher Strafe bedrohten Handlungen (Strafgesetzbuch – StGB) StF: BGBl. Nr. 60/1974 i.d.F. BGBl. I Nr. 134/2002, 15/2004, 136/2004, 152/2004, 68/2005, 56/2006, 93/2007 und 109/2007 (ab 1.1.2008), http://www.internet4jurists.at/gesetze/bg_stgb2008.htm od 31.7.2009.

¹⁰ Kao kazne predviđene su kazna zatvora i novčana kazna (čl. 18. i 19.).

nos utvrđuje se prema osobnim prilikama i gospodarskoj moći počinitelja u vrijeme donošenja prvostupanjske odluke. Dnevni iznos kreće se u novčanom rasponu od dva eura do najviše 500 eura (st. 2. istog članka).

Za razliku od *sustava neto dohotka* (njem. *Nettoeinkommensprinzip*), ovdje je primijenjen *sustav gubitka* (njem. *Einbußesystem*), po kojemu se visina dnevnog iznosa mjeri s obzirom na gubitak životnog standarda počinitelja koji se od njega može zahtijevati, a da se ne ugrozi njegova egzistencija. Iz razrade sudske prakse proizlazi da se pri smanjenju životnog standarda počinitelja počinje od prosječnog dnevnog neto dohotka (godišnji prihod umanjen za porez) u koji se uračunava i zarada koju je ta osoba mogla ostvariti uz maksimalno uloženi napor te prihod od imovine kojom osoba raspolaže. Od dobivenog iznosa odbit će se troškovi za vlastito uzdržavanje kao i zadržavanje drugih osoba. Okolnosti kao npr. da osobe primaju minimalan prihod (umirovljenici, nezaposleni i sl.), ili da ne ostvaruju nikakve vlastite prihode, ne isključuju primjenu novčane kazne. Za osobe bez vlastitog prihoda dnevni iznos računa se kao dio ukupnog prihoda obitelji koji se odnosi na njih i njihove potrebe, dok se za osobe s minimalnim prihodima dnevni iznos utvrđuje u skladu s tim minimalnim prihodima.¹¹

U slučaju neplaćanja novčane kazne određuje se supletoran zatvor po principu jedan dan zatvora dva dnevna iznosa (st. 3 istog članka).¹²

6. Novčana kazna u francuskom Kaznenom zakonu

U francuskom Kaznenom zakonu¹³ kaznena djela klasificirana su po težini, i to na zločine (franc. *crimes*, engl. *felonies*), prijestupe (franc. *délits*, engl. *misdeemeanours*) i prekršaje (franc. *contraventions*, engl. *petty offences*, čl. 111-1), a posljednja navedena kategorija dalje je razvrstana po težini u ukupno pet kategorija. Za najteža kaznena djela kao kazne dolaze u obzir isključivo zatvorske kazne u propisanim rasponima, dok se za prekršaje i prijestupe propisuje, između ostalih kazni, i novčana kazna (čl. 131-3). Prema zakonskom tekstu može se raditi o klasičnoj novčanoj kazni u fiksnom iznosu i novčanoj kazni po sustavu dani-novčana kazna, što znači da postoje paralelno oba modela.¹⁴

¹¹ Novoselec, P.: Sustav dani-novčana kazna i njegova primjena..., str.82.

¹² Ostale pojedinosti redovito vezane uz novčanu kaznu nisu sadržane u zakonskom tekstu.

¹³ <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719&dateTexte=20090831> od 31.8.2009. Kazneni zakon od 7.8.2009. (Code pénal Version consolidée au 7 août 2009) http://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?sessionId=42475FCAAD5A73910EEED9CA9860F4CF.tpdjo17v_3?idArticle=LEGIARTI000006417246&cidTexte=LEGITEXT000006070719&dateTexte=20090901

¹⁴ Slično je i s Nizozemskom, koja će biti prikazana u daljnjem tekstu, u kojoj postoje elementi kako francuskog tako i njemačkog i engleskog sustava novčane kazne.

No, u Francuskoj je po sustavu dani-novčana kazna propisano da ako je prekršaj kažnjiv kaznom zatvora, sud može odrediti i dnevni iznos novčane kazne koji je osuđena osoba dužna platiti Državnoj riznici u određenom novčanom iznosu. Konkretno, riječ je o punom novčanom iznosu koji sud određuje na dnevnoj osnovi i koji množi s određenim brojem dana. Visina svakog dnevnog iznosa kazne određena je uzimanjem u obzir prihoda i troškova okrivljenika, pri čemu on ne smije prelaziti 300 eura. Zakonski nije pobliže definirano na koji se način to radi. Broj dnevnih iznosa određen je i s obzirom na okolnosti počinjenja delikta i ne smije prelaziti 360 dnevnih iznosa (čl. 131-5).

Propisano je da se kazna zatvora ne može izreći kumulativno ni s jednom drugom kaznom koja unutar sebe sadržava neko ograničavanje prava osoba (npr. poput zabrane upravljanja motornim vozilom te rad za opće dobro), no da se i takve kazne mogu izreći za prekršaje koji se kažnjavaju isključivo novčanom kaznom sukladno modelu klasične novčane kazne (čl. 131-7).

Rad za opće dobro ne može se izricati kumulativno s novčanom kaznom i tzv. dnevnom novčanom kaznom, a isto se tako ne mogu u isto vrijeme i izreći zajedno (čl. 131-9).

Nadalje, ako je prekršaj kažnjiv kaznom zatvora i postoji mogućnost za izricanje i neke od kazni koje unutar sebe sadržavaju neko ograničavanje prava osoba (npr. poput zabrane upravljanja motornim vozilom te rad za opće dobro, kao što je predviđeno prema čl. 131-6), nemoguće je još odrediti i novčanu kaznu bilo po modelu klasične novčane kazne ili po sustavu dani-novčana kazna, tj. po dnevnim iznosima (131-9,2).

Rad za opće dobro ne može se izricati kumulativno s novčanom kaznom određenom u odnosu na oba modela, a isto se tako ni novčane kazne različitih modela ne mogu izricati kumulativno (131-9, 4 i 5).

Za delikt manjeg značenja, tj. prekršaj, novčana kazna određena je po modelu klasične novčane kazne (131-12) u unaprijed predviđenim novčanim iznosima ovisno o težini djela (rangirana su u pet razreda po težini, no Zakon ne definira koja bi djela koje težine potpadala u koji razred).¹⁵

¹⁵ Francuski je zakonodavac svrstao prekršaje u pet kategorija. Tako su npr. djela usmjere-
na protiv osoba (*contraventions contre des personnes*) podijeljena na:

1. kategorija – kleveta i uvreda koje nisu javne (franc. *diffamation et injure non publiques*),
2. kategorija – nehajna povreda psihičkog integriteta osobe bez potpune nesposobnosti za rad kao posljedice (franc. *atteinte involontaire à l'intégrité physique n'ayant entraîné aucune ITT (une incapacité totale de travail)*),
3. kategorija – prijetnja nasiljem (franc. *menaces de violences*),
4. kategorija – lakše ili teže nasilje (franc. *violences légères ou lourdes*),
5. kategorija – namjerno počinjeno nasilje koje uključuje nesposobnost za rad do 8 dana uključujući i 8. dan (franc. *violences volontaires ayant entraîné une ITT inférieure ou égale à 8 jours*).

Za prethodno navedene prekršaje predviđeni su po kategorijama sljedeći iznosi:

1. maksimalno 38 eura za prekršaj prve kategorije,
2. maksimalno 150 eura za prekršaj druge kategorije,
3. maksimalno 450 eura za prekršaj treće kategorije,
4. maksimalno 750 eura za prekršaj četvrte kategorije,
5. maksimalno 1.500 eura za prekršaj pete kategorije; taj iznos može porasti u slučaju povrata do 3.000 eura, kada tako predviđaju propisi (čl. 131-13).

Propisano je i da se ti iznosi mogu izricati kumulativno uz kazne predviđene čl. 131-16 i 17, kao što su npr. zabrana držanja i nošenja oružja do najviše tri godine, oduzimanje životinja korištenih za počinjenje kaznenog djela, dobrotvorni rad u trajanju od 12 do 120 sati itd.

Uz tu kategoriju prekršaja pete kategorije moguće je izreći jedno ili više ograničenja prava kumulativno (131-14, npr. zabrana upravljanja motornim vozilom do godine dana, oduzimanje vozila do šest mjeseci, oduzimanje oružja, povlačenje dozvole za lov uz jednogodišnju zabranu za davanje zahtjeva za izdavanje nove dozvole i sl., za kumulativno izricanje 131-15,2), no u tom se slučaju ne može izreći i novčana kazna (131-15).

Nakon izricanja, novčana je kazna plativa do isteka vremena koje odgovara broju dnevnih iznosa u kojem je izrečena (znači npr. ona određena u broju od 300 dnevnih iznosa plativa je u vremenu od 300 dana). Ako ne bude plaćena u cijelosti ili djelomično, moguće je da osuđena osoba bude upućena na izdržavanje zatvorske kazne u vremenu koje odgovara polovini neplaćenih dnevnih iznosa određene novčane kazne (supletorni zatvor). Navedeno upućivanje na izdržavanje zatvorske kazne provodi se po postupku vezanom uz izvršavanje kazne zatvora zbog neplaćanje dugova državi. Na taj način određena zatvorska kazna prati tijek postupka kao i nakon donošenja pravomoćne presude (čl. 131-25).

U usporedbi s prije obrađenim kaznenopravnim sustavima i njihovim reguliranjem novčanih kazni, može se zaključiti da je samo po paralelnoj primjeni obaju modela, znači i sustava dani-novčana kazna i klasične novčane kazne, francuskom kaznenom zakonodavstvu najbliže crnogorsko opisano u prethodnom dijelu rada kao i švedsko i finsko, koje će tek biti naznačeno. U dijelu primjene klasične novčane kazne, slični su francusko i nizozemsko kaznenopravno zakonodavstvo, koja se koriste s više kategorija delikata za koje se u određenim rasponima mogu izreći novčane kazne, a slično je i crnogorsko, no ono za razliku od prethodnih određuje fiksne raspone novčane kazne koja se izriče kad su počinjena kaznena djela za koja je po težini zapriječena kazna zatvora.

http://fr.wikipedia.org/wiki/Contravention_en_droit_p%C3%A9nal_fran%C3%A7ais od 4.9.2009.

7. Novčana kazna u talijanskom Kaznenom zakonu

U talijanskom Kaznenim zakonu¹⁶ u prvom dijelu (prva knjiga) nalaze se općenite odredbe o kaznenim djelima, u okviru kojeg se pod drugim poglavljem nalaze i odredbe vezane uz kazne. Kao vrste glavnih kazni za kaznena djela navode se kazna doživotnog zatvora, kazna zatvora i novčana kazna (tal. *la multa*, čl. 17.). Znači u talijanskom kaznenom pravu novčana kazna predstavlja isključivo glavnu kaznu (*la pena principale*).

Pod novčanim kaznama Zakon smatra: novčanu kaznu (*la multa*) i globu (*l'ammenda*, čl. 18. st. 3.), a zajednički ih naziva: novčane (imovinske) kazne (tal. *la pene pecuniarie*).

U samim odrednicama vezanim uz novčanu kaznu propisano je da se novčana kazna sastoji od plaćanja novčanog iznosa državi, koji ne može biti manji od 5 niti veći od 5.164 eura. Za kaznena djela koja su počinjena iz koristoljublja, a za njih je Zakonom predviđena isključivo zatvorska kazna, sud može odrediti i novčanu kaznu u rasponu od 5 do 2.065 eura (čl. 24. st. 1. i 2.) Tako, primjerice, u drugom dijelu Zakona u kojem se opisuju pojedinačno kaznena djela, pod glavom koja govori o kaznenim djelima protiv države, u čl. 246. Korupcija državljana od strane stranaca, propisuje se uz zatvorsku kaznu od 3 do 10 godina zatvora i novčana kazna u iznosu od 516 do 2.065 eura.¹⁷ Iz svega navedenoga proizlazi da se Italija opredijelila za model klasične novčane kazne.

¹⁶ <http://www.altalex.com/index.php?idnot=36653> od 31.7.2009. Pubblichiamo il testo del codice penale coordinato ed aggiornato con le ultime modifiche che sono state introdotte dal Decreto Legge 8 febbraio 2007, n. 8 in materia di prevenzione e repressione di fenomeni di violenza legati a competizioni calcistiche, dalla Legge 31 luglio 2006, n. 241 in materia di indulto, dalla Legge 24 febbraio 2006, n. 85 in materia di reati d'opinione, dalla Legge 21 febbraio 2006, n. 102 in materia di conseguenze derivanti da incidenti stradali, dal *di* crdecreto legislativo 21 novembre 2007, n. 231 in materia di confisca dei beni, dalla Legge 18 marzo 2008, n. 48 in materia iminalità informatica, dal Decreto Legge 23 maggio 2008, n. 92 in materia di sicurezza e dal D.L. 23 febbraio 2009, n. 11 (Decreto Sicurezza).

¹⁷ LIBRO SECONDO DEI DELITTI IN PARTICOLARE TITOLO I

Dei delitti contro la personalità dello Stato Capo I
Art. 246.

Corruzione del cittadino da parte dello straniero

Il cittadino che, anche indirettamente, riceve o si fa promettere dallo straniero, per sé o per altri, denaro o qualsiasi utilità, o soltanto ne accetta la promessa, al fine di compiere atti contrari agli interessi nazionali, è punito, se il fatto non costituisce un più grave reato, con la reclusione da tre a dieci anni e con la multa da euro 516 a euro 2.065.

Alla stessa pena soggiace lo straniero che dà o promette il denaro o l'utilità. La pena è aumentata:

- 1. se il fatto è commesso in tempo di guerra;*
- 2. se il denaro o l'utilità sono dati o promessi per una propaganda col mezzo della stampa.*

Što se tiče globe (*l'ammenda*), ona se kao blaži oblik novčane kazne sastoji od plaćanja državi novčanog iznosa, koji ne može biti manji od 2 niti veći od 1.032 eura (čl. 26.).

Iz zakonskog teksta (čl. 27.) vidi se da su propisane fiksne i proporcionalne novčane kazne. Zakon posebno propisuje u kojim su slučajevima novčane kazne fiksno određene (kao npr. čl. 342. za delikte protiv političkih tijela, tijela državne administracije novčana kazna iznosi od 1.000 do 5.000 eura)¹⁸ te u kojima su one određene proporcionalno (npr. čl. 380. za kaznena djela protivna pravnim aktivnostima, poput neistinitog iznošenja činjenica pred javnim tijelima, kazna zatvora od 1 do 3 godine i novčana kazna ne manja od 516 eura).¹⁹ Novčana kazna koja je određena proporcionalno nema zakonski propisan maksimum. Iz navedenog proizlazi i da se novčane kazne mogu izricati kumulativno uz zatvorske kazne.

Također, zakonom su uređene i granice povećavanja glavnih kazni (prva knjiga, u trećem dijelu Zakona, čl. 78.) te je propisano da se u slučaju stjecaja kaznenih djela kazna koja se ima primijeniti u skladu s tim člankom ne

¹⁸ LIBRO SECONDO DEI DELITTI IN PARTICOLARE TITOLO II

Dei delitti contro la Pubblica Amministrazione

Capo I

Dei delitti dei pubblici ufficiali contro la Pubblica Amministrazione

Art. 342. Oltraggio a un corpo politico, amministrativo o giudiziario.

Chiunque offende l'onore o il prestigio di un corpo politico, amministrativo o giudiziario, o di una rappresentanza di esso, o di una pubblica autorità costituita in collegio, al cospetto del corpo, della rappresentanza o del collegio, è punito con la multa da euro 1.000 a euro 5.000.

La stessa pena si applica a chi commette il fatto mediante comunicazione telegrafica, o con scritto o disegno diretti al corpo, alla rappresentanza o al collegio, a causa delle sue funzioni.

La pena è della reclusione della multa da euro 2.000 a euro 6.000 se l'offesa consiste nell'attribuzione di un fatto determinato.

Si applica la disposizione dell'ultimo capoverso dell'articolo precedente.

¹⁹ LIBRO SECONDO DEI DELITTI IN PARTICOLARE TITOLO III

Dei delitti contro l'Amministrazione della giustizia

Capo I

Dei delitti contro l'attività giudiziaria

A rt. 380. Patrocinio o consulenza infedele.

Il patrocinatore o il consulente tecnico, che rendendosi infedele ai suoi doveri professionali, arreca nocimento agli interessi della parte da lui difesa, assistita o rappresentata dinanzi all'autorità giudiziaria, è punito con la reclusione da uno a tre anni e con la multa non inferiore a euro 516.

La pena è aumentata:

1. se il colpevole ha commesso il fatto, colludendo con la parte avversaria;

2. se il fatto è stato commesso a danno di un imputato.

Si applicano la reclusione da tre a dieci anni e la multa non inferiore a euro 1.032, se il fatto è commesso a danno di persona imputata di un delitto per il quale la legge commina la pena di morte o l'ergastolo ovvero la reclusione superiore a cinque anni.

može povećati više od peterostrukog iznosa najteže kazne između svih kazni za djela u stjecaju, a novčana kazna ne može prelaziti 15.493 eura, u odnosu na globu 3.098 eura. Ako sud iskoristi mogućnost povećanja kazne koja je propisana čl. 133., taj peterostruki iznos za novčanu kaznu je 64.557 eura, a za globu 12.911 eura.²⁰

U petom dijelu Zakona govori se o primjeni prava te se – vezano uz novčanu kaznu – napominje da se pri određivanju novčane kazne i njezina iznosa sud treba rukovoditi, uz ostale propisane kriterije izricanja novčane kazne, i ekonomskim stanjem počinitelja. Sud može povećati novčanu kaznu ili globu propisanu Zakonom do tri puta ili je smanjiti do trećine kada iz ekonomskih razloga na strani počinitelja proizlazi da bi maksimalna mjera bila neučinkovita i da će se i minimalnom postići svrha (čl. 113-bis).

Kod načina plaćanja novčane kazne ili globe sud prema ekonomskim uvjetima osuđenog donosi i odluku o plaćanju te kazne, koja je plativa u mjesečnim obrocima, i to u rasponu od 3 do 30 obroka. Svaki pojedinačni obrok ne može biti manji od 15 eura. U svakom trenutku osuđenik može platiti novčanu kaznu u cijelosti (čl. 133-ter).

Odnos novčane kazne i kazne zatovora postavljen je tako da se 38 eura računa kao jedan dan zatvora (čl.135.). Novčana kazna koja se ne može naplatiti zbog insolventnosti osuđenika konvertira se u skladu s ovim zakonom (čl. 136.)

Vrijeme provedeno u pritvoru uračunava se u kaznu zatvora ili se odbija od novčane kazne (čl. 137.).

Kao što je već rečeno, Italija se odlučila za model klasične novčane kazne u određenim novčanim iznosima koji mogu biti ili fiksni ili proporcionalni za obje opisane novčane kazne (*la pene pecuniarie*).

8. Novčana kazna u nizozemskom Kaznenom zakonu

Nizozemski Kazneni zakon²¹ kao glavne kazne koje se mogu izreći za počinjena kaznena djela predviđa: kaznu zatvora (doživotno ili na određeno vrijeme), kaznu zadržavanja, rad za opće dobro i novčanu kaznu (nizoz. *Geldboete*).

²⁰ Članak 133. odnosi se na težinu počinjenog djela i procjenu učinka kazne, pri čemu sud ima diskrecijsko pravo odmjeriti kolika je težina počinjenog djela, način djelovanja počinitelja, intenzitet namjere i stupanj krivnje, motiv kaznenog djela, okolnosti koje se tiču osobno počinitelja djela – njegov karakter, životne prilike i društveni život, ponašanje prije i nakon počinjenog djela.

²¹ Nizozemski kazneni zakon (nizoz. *Wetboek van Strafrecht*) sadržava elemente njemačkog, francuskog i engleskog sustava, a usvojio ga je parlament 1886. Do danas je s određenim brojem izmjena i dopuna na snazi. http://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/EersteBoek/Tite-III/Artikel36/geldigheidsdatum_15.9.2009.

Novčana kazna bila je prvotno namijenjena za najlakše delikte – prijestupe (engl. *infractions*), no 1983. Zakonom o novčanim kaznama (engl. *Financial Penalties Act*) uvedena je i za kaznena djela. Inače, kaznena djela po nizozemskom se Kaznenom zakonu dijele na zločine, prekršaje i prijestupe.

Novčane kazne podijeljene su u ukupno šest kategorija, pri čemu se najteža, šesta kategorija novčanih kazni izriče samo pravnim osobama i iznimno fizičkim osobama kad su počinile kazneno djelo vezano uz Zakon o privrednim prijestupima (engl. *Economic Offenses Act*) i Zakon o prijestupima vezanim uz opojne droge (eng. *Narcotic Drug Offenses Act*). Iz literature proizlazi da sudovi preferiraju novčane kazne kao kazne i da se one mogu, s obzirom na kategorije, izreći i za bilo koja najteža kaznena djela, pa i ona poput ubojstva. No, u praksi se ipak većinom izriču za djela manjeg značenja i obično za djela koja u sebi ne sadržavaju elemente nasilja.²²

Po čl. 23. nizozemskog Kaznenog zakona, od trenutka kada je donesena osuđujuća presuda osuđenik je dužan platiti novčanu kaznu. Najmanji iznos novčane kazne iznosi 3 eura (st. 2.). Viša kazna ovisi o kategoriji kaznenih djela koje su propisane (st. 3.). To su sljedeće kategorije s iznosima novčanih kazni:

1. kategorija do 335 eura (od 1. siječnja 2008.: 370 eura);²³
2. kategorija do 3.350 eura (3.700 eura);
3. kategorija do 6.700 eura (7.400 eura);
4. kategorija do 16.750 eura (18.500 eura);
5. kategorija do 67.000 eura (74.000 eura);
6. kategorija do 670.000 eura (740.000 eura).

Za delikte koji su različiti od kaznenih djela, a za koje nisu predviđene novčane kazne, one se mogu izreći do iznosa određenog u 1. odnosno 3. kategoriji (st. 5.). Također, za delikte koji su različiti od kaznenih djela, a za koje su predviđene novčane kazne, ali ne u fiksnim iznosima po kategorijama, one se mogu izreći do najvećeg iznosa određenog u 1. odnosno 3. kategoriji, kad je taj novčani iznos veći od onoga za koji se smatra da je pribavljen na kažnjiv način (st. 5.).

Nadalje, propisuje se način odmjeravanja novčane kazne, tj. da se novčana kazna odmjerava s obzirom na počiniteljevu ustrajnost pri činjenju djela, pri čemu se ipak mora voditi računa i o prihodima koje ostvaruje kako ne bi došlo do nerazmjera između prihoda i prevelike novčane kazne (čl. 24.).

Ako je jedna novčana kazna ili više njih u iznosu od 225 eura, može se odrediti obročna otplata te kazne, pri čemu je najmanji obrok 45 eura (čl. 24.a st. 1.). Pri određivanju dospijeća prvog obroka postavljaju se i rokovi

²² <http://www.ojp.usdoj.gov/bjs/pub/ascii/wfbcjnet.txt> od 15.9.2009.

²³ U zagradi su iznosi novčanih kazni od siječnja 2008. <http://www.ojp.usdoj.gov/bjs/pub/ascii/wfbcjnet.txt> od 15.9.2009.

za plaćanje sljedećeg obroka (st. 2.). Ti se rokovi postavljaju u vremenskom razdoblju od najmanje 1-3 mjeseca. Od dana proglašenja odluke oni ne smiju zajedno prelaziti razdoblje od dvije godine, a u odnosu prema mogućnosti izvršavanja kazne, rokovi ne smiju biti dulji od jedne godine (st. 3.).

Ako osuđenik ne plati u cijelosti novčanu kaznu u određenom roku, ta će se kazna povećati za 15 eura, a osuđenika će tužitelj pismeno upozoriti na isplatu kazne (24.b st. 1.). Ako je povećani novčani iznos kazne u cijelosti ili djelomično neplaćen, prije određeni iznos ili njegov povećani dio automatski će se dalje povećati za 1/5 do najmanjeg iznosa od 30 eura (st. 2.). Kod obročne otplate prema čl. 24., povećana kazna uplaćuje se odmah u punom iznosu, i to odmah čim je došlo do povećanja kazne (st. 3.).

U slučaju nemogućnosti plaćanja dijela ili cijelog iznosa novčane kazne, primjenjuje se njezina zamjena za kaznu zatvora (supletorna kazna zatvora, čl. 24.c), koja se izriče u danima, tjednima i mjesecima (st. 2.). Ona se primjenjuje u razdoblju od jednog dana do jedne godine, a jedan dan zatvora ekvivalent je za 25 eura novčane kazne (st. 3.). U slučaju plaćanja novčane kazne djelomično, kazna zatvora smanjuje se proporcionalno s plaćenim iznosom, a ako je kazna plaćena u cijelosti, obustavlja se izvršavanje kazne zatvora (st. 4.). Pri usklađivanju, odnosno pretvaranju novčanih iznosa kazne u dane zatvora, iznosi se zaokružuju na najbliži cijeli dan (st. 4.).²⁴

Iz navedenoga se vidi da se novčane kazne određuju isključivo po modelu klasične novčane kazne, pri čemu je po tipu nizozemski sustav novčanih kazni najbliži talijanskom.

9. Novčana kazna u švedskom Kaznenom zakonu

U švedskom Kaznenom zakonu²⁵ kaznena se djela dijele na zločine (engl. *crimes/felonies*, šved. *misdriyven*), prijestupe (engl. *infractions*, šved. *infraktion*) i prekršaje (engl. *transgressions*, šved. *overtredingen*).²⁶

Propisane kazne su kazna zatvora, novčana kazna, uvjetna osuda, probacija i zadržavanje radi posebnog zbrinjavanja (poglavlje I., odjeljak 3. O kaznenim djelima i kaznama).

²⁴ Prijašnje zakonodavno rješenje propisivalo je da ako osuđena osoba ne plati novčanu kaznu, sud može tu kaznu zamijeniti kaznom zadržavanja, pri čemu se za tu kaznu uzimao novčani iznos od 50 do 100 guldena kao jedan dan zatvora (prijašnji članci 33.-34. Zakona). <http://www.ojp.usdoj.gov/bjs/pub/ascii/wfbcjnet.txt> od 15.9.2009.

²⁵ Švedski kazneni zakon usvojen je 1962., stupio je na snagu 1.1.1965., dosad je više puta izmijenjen i dopunjen, zadnji put 1.5.1999. (Ds 1999:36), tekst dostupan na <http://www.swe-den.gov.se/content/1/c6/01/51/94/add334ba.pdf> od 15.9.2009.

²⁶ Zločini – ubojstvo, krađa u kombinaciji s nasiljem i sl. Klasifikacija delikata određuje i nadležnost sudova pa primjerice za najlakša djela tako sude kantonalni sudovi.

Treći dio švedskog Kaznenog zakona²⁷ posvećen je sankcijama, a unutar njega u poglavlju 25. nalaze se odredbe o novčanim kaznama. U odjeljku 1. tog poglavlja propisano je da se novčana kazna izriče u dnevnim iznosima ili, ako je kazneno djelo kažnjivo s manje od 30 dnevnih iznosa, predviđena je druga vrsta novčane kazne – sumarna novčana kazna (engl. *summary fines*²⁸). Treća vrsta novčane kazne je standardizirana, klasična novčana kazna (engl. *standardised fines*).

Za novčanu kaznu koja se izriče u dnevnim iznosima (sustav dani-novčana kazna) propisano je da se dnevni iznosi kreću u rasponu od 30 do 150 dnevnih iznosa, a svaki od njih izriče se u rasponu od 30 do 1.000 švedskih kruna. Pri odmjeravanju visine dnevnog iznosa sud uzima u obzir prihode, dobrobit počinitelja, njegove obveze te ostale i ekonomske komponente na strani počinitelja. Ako postoje neki posebni razlozi, iznos dnevnog iznosa može se i prilagoditi. Najniži iznos novčane kazne po sustavu dani-novčana kazna je 450 švedskih kruna (odjeljak 2).

Za novčane kazne koje se ne odmjeravaju po sustavu dani-novčana kazna, tzv. sumarne novčane kazne (*summary fines*), propisano je da se one izriču u iznosu od najmanje 100 do najviše 2.000 švedskih kruna, no ako je manji iznos posebno propisan, taj će biti i primijenjen (odjeljak 3).

Nadalje, za treću vrstu novčanih kazni, tzv. standardizirane (*standardised fines*), koje su, s obzirom na ono što je propisano za pojedino kazneno djelo, određene po posebnim pravilima uračunavanja, najniži je iznos 100 švedskih kruna (odjeljak 4).²⁹

Novčane kazne mogu se primijeniti kao jedinstvene kazne za više kaznenih djela, ako se mogu izreći za svako od tih pojedinih kaznenih djela kao posebne kazne. Ako postoji poseban razlog, sud može izreći sumarnu novčanu kaznu za jedno ili više kaznenih djela za koje je takva sankcija propisana i u isto vrijeme izreći i drugi oblik novčane kazne za neku drugu kažnjivu radnju. Jedinstvene novčane kazne ne mogu se izricati za kaznena djela za koja je propisano da se standardizirane novčane kazne ili novčane kazne ne mogu pretvoriti u kaznu zatvora (odjeljak 5).

U 6. odjeljku navodi se da se novčana kazna kao jedinstvena kazna za nekoliko kaznenih djela izriče u dnevnim novčanim iznosima ako se bar za jedno od tih kaznenih djela može izreći u dnevnim iznosima. Takva jedinstvena novčana kazna može se izreći do 200, a sumarna novčana kazna do 500 švedskih kruna.

Prihod od novčanih kazni ide u državni proračun (odjeljak 7).

²⁷ <http://wings.buffalo.edu/law/bclc/sweden.pdf> od 31.7.2009. <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/01/51/94/add334ba.pdf> od 31.7.2009.

²⁸ Novčane kazne za kaznena djela u sumarnim postupcima.

²⁹ Zakonom se ne navodi koji je to poseban način uračunavanja koji se koristi.

Ubiranje i ovrha vezana uz novčane kazne regulira se Zakonom o provođenju novčanih kazni. Neplaćene novčane kazne mogu se, ako nije drugačije određeno, zamijeniti za kaznu zatvora na najmanje 14 dana, a najviše do 3 mjeseca (supletorna kazna zatvora).

Prethodne odredbe primjenjuju se i na uvjetne (*conditional*) novčane kazne u pojedinim slučajevima po odluci suda ili druge javne vlasti (odjeljak 9). Sve predviđene kazne mogu se izreći i uvjetno (poglavlje 30. Odabir sankcija, odjeljak 1.). U slučaju više kaznenih djela izriče se jedinstvena kazna, no ako postoje posebni razlozi, sud može izreći novčanu kaznu za jedno ili više kaznenih djela, a za preostala kaznena djela može izreći neku drugu sankciju (odjeljak 3. istog poglavlja).

Također, novčane kazne mogu se izricati i alternativno, kao primjerice u poglavlju 16., u odjeljku 1. Zakona, gdje se unutar kaznenih djela protiv javnog reda propisuje za opisano kazneno djelo novčana kazna ili zatvor do najviše dvije godine.³⁰

Nadalje, naplata i ostalo vezano uz problematiku novčanih kazni uređeno je Zakonom o novčanim kaznama (*Enforcement of Fines Act*, 1979:189, odjeljak 8. Zakona).

Suma summarum, u tom kaznenopravnom zakonodavstvu postoje tri vrste novčanih kazni, one koje se izriču u dnevnim iznosima (sustav dani-novčana kazna), sumarne i standardizirane novčane kazne po modelu klasične novčane kazne koje se razlikuju po svojim rasponima. Švedska kao i Francuska, Crna Gora i Finska paralelno primjenjuju oba modela novčanih kazni.

10. Novčana kazna u finskom Kaznenom zakonu

U drugom poglavlju finskog Kaznenog zakona³¹ daju se odrednice vezane uz kazne, a time i uz novčanu kaznu. Kazne su uz novčanu kaznu (*fin. kaunis*, engl. *fine*) još i kazna zatvora, rad za opće dobro i sumarna kaznena taksa (*fin. rikesakot maksu*, engl. *summary penal fee*).

³⁰ On Crimes against Public Order

Section 1

If a crowd of people disturbs public order by demonstrating an intention to use group violence in opposition to a public authority or otherwise to compel or obstruct a certain measure and does not disperse when ordered to do so by the authority, the instigators and leaders shall be sentenced for riot to imprisonment for at most four years and other participants in the crowd's proceedings to a fine or imprisonment for at most two years.

If the crowd disperses on order of the authority, the instigators and leaders shall be sentenced for riot to a fine or imprisonment for at most two years.

³¹ www.finlex.fi/pdf/saadkaan/E8890039.PDF, The Penal Code of Finland od 5.9.2009. (39/1889; amendments up to 650/2003 included)

U poglavlju 2.a daju se osnovne odrednice vezane uz novčanu kaznu i sumarnu kaznenu taksu.

Novčana kazna određuje se po sustavu dani-novčana kazna tako da se broj dnevnih iznosa kreće u rasponu od 1 do 120. Za jedinstvenu kaznu u slučaju stjecaja djela maksimalan broj dnevnih iznosa je 240 (poglavlje 7., čl. 3. st. 2.), no ta se odredba ne koristi u slučaju prijetnje novčanom kaznom kao paušalnim novčanim iznosom (st. 3. istog članka), što je jedna od zakonskih mogućnosti.

Visina dnevnog iznosa određuje se razumno uzimajući u obzir solventnost počinitelja (poglavlje 2a, čl. 2. st. 1.). Razumnim se smatra 1/60 prosječnog mjesečnog dohotka umanjenog za poreze i takse te fiksne troškove na dnevnoj bazi. S obzirom na individualne mogućnosti pojedinog počinitelja može doći i do povećanja dnevnog iznosa (st. 2. istog članka). Primarno polazište za izračun su registrirane porezne obveze, no moguće je koristiti se i drugim informacijama u nedostatku prvotnih (st. 3. istog članka). Pri određivanju visine dnevnog iznosa sud se koristi podacima koji su mu dostupni tijekom postupka (st. 4. istog članka). Detaljnije upute vezane uz izračun propisane su posebnom uredbom (st. 5. istog članka).

Ako osuđenik ne plati novčanu kaznu, ona će biti zamijenjena kaznom zatvora (odjeljak 2a, čl. 4.). Pri tome će se dva neplaćena dnevna iznosa novčane kazne zamijeniti za jedan dan zatvora. Ako nije moguće potpuno zamijeniti novčanu kaznu kaznom zatvora, zbog čudnog broja novčanih iznosa, ostatak će nezamijenjen jedan dnevni iznos novčane kazne. Nadalje, ako je plaćen samo dio novčane kazne, smatrat će se da novčana kazna nije plaćena (čl. 5. st. 1. istog odjeljka).

U slučaju prijetnje novčanom kaznom, kod izrečene paušalne svote novca, predviđeno je da svakih 20 eura odgovara jednom danu zatvora (čl. 5. st. 2.). Promijenjena presuda mora se izvršiti u roku od 4 do 90 dana (čl. 5. st. 3.). Pod određenim okolnostima sud se može odreći promjene presude (čl. 6., npr. počinitelj je mlađi od 18 godina, delikt je jako malog značenja, pa to ne bi imalo smisla), a može se odreći i prijetnje novčanom kaznom (čl. 7., npr. zbog toga što je glavna obveza izvršena u cijelosti ili djelomično, nema više smisla za prijetnju novčanom kaznom).

Novčana kazna može se, u pojedinim slučajevima, izreći i kao sporedna kazna (poglavlje 2b, čl. 2. st. 3.).

Sumarna kaznena taksa (*summary penal fee*) novčana je kazna u fiksno utvrđenom iznosu te ujedno i manje ozbiljna kazna u usporedbi s prije opisanom novčanom kaznom (čl. 8. st. 1.). Ona ne prelazi novčani iznos od 200 eura, a plaća se za različite prekršaje određene vladinom uredbom³² (st. 2. istog članka, npr. za prometne prekršaje i sl.). Neplaćena se taksa ne zamjenjuje

³² Road Traffic Act (267/1981), the Vehicle Act (1090/2002).

za kaznu zatvora kao što se zamjenjuje novčana kazna (st. 3. istog članka). Naplaćuje je policijski službenik ili drugi službenik nadležan za provođenje nadzora (čl. 10. st. 1.).

Zaključno, finsko zakonodavstvo, kao i crnogorsko, francusko i švedsko, predviđa paralelno i sustav dani-novčana kazna i model klasične novačane kazne, koja se izriče pod nazivom tzv. sumarne kaznene takse.

III. Novčana kazna u kaznenom pravu SAD-a

1. *Općenito o američkom kaznenom zakonodavstvu u usporedbi s europskim kaznenim zakonodavstvom*

Kazneno pravo *commom law* sustava razlikuje se od kontinentalnog tipa kaznenog prava ne samo po strukturi i sadržaju propisa nego i po sustavu kaznenopravnih sankcija.³³ Većina država kontinentalnog kruga koristi se modelom novčane kazne poznatim kao *sustav dani-novčana kazna*, u nekim slučajevima i paralelno s modelom klasične novčane kazne, dok se u državama SAD-a ta kazna određuje u fiksnim iznosima i većinom se primjenjuju za lakše delikte. No, u nekim slučajevima mogu se izricati i uz kraće zatvorske kazne ako se smatra da je to s ciljem ostvarivanja svrhe kažnjavanja.

Primjerice, za određena područja SAD-a (Kalifornija, New York, Texas, Washington D.C.) u kojima se novčanom kaznom kažnjavanju prijestupi (engl. *petty crimes*), kao npr. pucanje na javnim mjestima, bacanje predmeta u policijsko vozilo i sl., novčane kazne kreću se između 2.500-5.000 US dolara.³⁴

2. *Novčana kazna u kalifornijskom Kaznenom zakonu*

U kalifornijskom Kaznenom zakonu³⁵ u preliminarnim se odredbama navode kazne za kaznena djela (*crimes*) i javne prijestupe (*public offence*), a to

³³ Zanimljivo je spomenuti, kao podatak vezan uz način plaćanja novčane kazne, i jedan engleski primjer sustava plaćanja novčane kazne koji su uspostavili sudovi. Oni prijestupniku daju karticu koja izgleda poput kreditne kartice za plaćanje novčane kazne tzv. *fine card*, kojom on u bilo kojoj trgovini koja ima uređaj za plaćanje plaća iznos novčane kazne putem tog uređaja. Takvom kartičnom uplatom uplaćuje se iznos novčane kazne izravno na bankovni račun suda. [http://en.wikipedia.org/wiki/Fine_\(penalty\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Fine_(penalty)) od 7.9.2009.

³⁴ [http://en.wikipedia.org/wiki/Fine_\(penalty\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Fine_(penalty)) od 7.9.2009.

³⁵ <http://www.leginfo.ca.gov/cgi-bin/displaycode?section=pen&group=00001-01000&file=2-24> od 31.7.2009.

su: smrtna kazna, kazna zatvora, novčana kazna, zabrana obavljanja poslova, zabrana zadržavanja i uživanja časti, povjerenja, vođenja ureda i zarade u Kaliforniji (čl. 15.). Člankom 16. određene su prema težini kategorije kaznenih djela i javnih prijestupa: zločini (engl. *felonies*),³⁶ prijestupi (engl. *misdemeanors*)³⁷ i prekršaji (engl. *infractions*).³⁸

Zločini se kao najteža kaznena djela redovito kažnjavaju zatvorskim kaznama, prijestupi, kao lakša kaznena djela, kaznom zatvora i/ili novčanom kaznom, a prekršaji, kao najlakša kaznena djela, najčešće novčanom kaznom. Treba napomenuti: iako se prijestupi smatraju lakšim kaznenim djelima, oni se vrlo brzo mogu puno ozbiljnije kvalificirati ako okrivljenik ima otprije kriminalni dosje.

Vezano uz novčane kazne čl.18. kalifornijskog Kaznenog zakona propisuje da se svaki delikt, koji je po bilo kojem pravu države proglašen kaznenim djelom za koje se kažnjava kaznom zatvora ili novčanom kaznom, bez promjene presude okružnog suda, može kazniti kaznom zatvora do godine dana u okružnom zatvoru ili novčanom kaznom ili s obje kazne. Iz navedenog je razvidna mogućnost alternativnog i/ili kumulativnog izricanja kazni.

Nadalje, u čl. 19. st. 1. navodi se da će se, osim u slučaju gdje je drugačija kazna propisana bilo kojim od drugih zakona države, svaki delikt koji predstavlja prijestup kažnjavati kaznom zatvora u okružnom zatvoru ne duljom od 6 mjeseci ili novčanom kaznom koja ne prelazi 1.000 US dolara, ili s obje.

Ako osoba osuđena na plaćanje novčane kazne ne ispuni svoju obvezu plaćanja, a taj period bude dulji od godina dana, ta se kazna više neće moći izvršiti (čl. 19. st. 2.).

³⁶ Zločin je kažnjiv kaznom zatvora u državnom zatvoru (od 16 mjeseci pa nadalje) ili smrtnom kaznom u najtežim slučajevima. Postoji šest kategorija zločina, od najtežih do lakših. To su različita kaznena djela poput krađe, razbojničke građe, otmice, raznih zločina povezanih sa zlouporabom opojnih droga, ubojstva, napad /tvorni napad s tjelesnim ozljedama silovanje, neki oblici kućnog nasilja, kriminal bijelog ovratnika i sl. <http://tkelleylaw.com/Criminal-Law/>, <http://www.misdemeanorattorney.com/>, <http://www.felony-lawyer.com/od 5.9.2009>.

³⁷ Kada je kazneno djelo kažnjivo kaznom zatvora do godine dana, novčanom kaznom ili kaznom zatvora u okružnom zatvoru, riječ je o prijestupu. To je delikt poput vožnje pod utjecajem alkohola (DUI, *driving while intoxicated*), sitna krađa, neki oblici kućnog nasilja i sl. <http://tkelleylaw.com/Criminal-Law/>, <http://www.misdemeanorattorney.com/>, <http://www.felony-lawyer.com/od 5.9.2009>.

³⁸ Prekršaji su najlakša kaznena djela koja se obično ne kažnjavaju zatvorskim kaznama. Riječ je o povredama lokalnih propisa, nekih odredaba Zakona o vozilima (npr. prebrza vožnja) ili nekog drugog lokalnog prava ili statuta. <http://tkelleylaw.com/Criminal-Law/>, <http://www.misdemeanorattorney.com/>, [http://www.felony-lawyer.com/ od 5.9.2009](http://www.felony-lawyer.com/od 5.9.2009).

7.5 pod 17. (a) *A felony is a crime which is punishable with death or by imprisonment in the state prison. Every other crime or public offense is a misdemeanor except those offenses that are classified as infractions.*

Specifična je za novčanu kaznu odredba čl. 19. st. 8. u kojoj se navode određeni delikti, koji se nadovezuju na čl. 17. st. 9. kao poveznicu. Naime, taj čl. 17. st. 9. poziva se na povredu određenih odredaba navedenih u čl. 19. st. 6. i 7. (kada delikt predstavlja javni prijestup, a nije propisana kazna, za delikt će se kazniti po odredbama vezanim uz kažnjavanje prijestupa (*misdemeanor*) i sl.), koje proizvode određene proceduralne promjene (npr. promjene pravnih kvalifikacija djela i time promjene optužnog akta...). Slijedom toga, u čl. 19. st. 8. dan je popis tih prijestupa po člancima (uključujući iz Kaznenog zakona i drugih zakona, npr. Zakona o vozilima čl. 42005 itd.) u kojem se navodi da će svaki prekršaj (*infraction*), osim u navedenim propisima gdje je maksimalna novčana kazna točno određena za povredu bilo koje od tih taksativno navedenih odredaba, biti kažnjiv novčanom kaznom koja ne smije prelaziti 250 US dolara. Ta je odredba opća odredba za sve navedene slučajeve.

Detaljnije odredbe vezane uz novčanu kaznu, njezino odmjeravanje, izricanje i izvršavanje u spomenutom zakonu nisu pronađene.

3. Novčana kazna u floridskom Kaznenom zakonu

Kaznena djela klasificirana su po težini kao zločini (engl. *felonies*) i prijestupi, (engl. *misdemeanor*), pri čemu postoji i unutarnja podjela po težini djela za te dvije grupacije. Odredbe vezane uz novčanu kaznu detaljnije su od kalifornijskog Kaznenog zakona.

Po Kaznenom zakonu Floride³⁹ u čl. 775.02 opća je odredba vezana uz kazne. U njoj se navodi da će se, ako to nije propisano drugim propisima, za prijestupe po *common law* sustavu kažnjavati kaznom zatvora (do 12 mjeseci) i novčanom kaznom koja ne smije prelaziti 500 US dolara. Znači, propisano je kumulativno izricanje spomenutih kazni.

Odredbe vezane uz novčanu kaznu nalaze se u čl. 775.083, u kojem se pod st. 1. navodi da osoba koja je osuđena za delikt (engl. *offence*), ali koji nije najteži zločin (engl. *capital felony*), može biti osuđena na plaćanje novčane kazne za bilo koje kazneno djelo opisano u čl. 775.082.⁴⁰ Počinitelj osuđen za povredu prava koja nije povreda u kaznenopravnom smislu može biti osuđen na plaćanje novčane kazne. Propisano je da kazne za određene zločine i povredu prava koja nije povreda u kaznenopravnom smislu ne smiju prelaziti sljedeće iznose:

³⁹ http://www.leg.state.fl.us/statutes/index.cfm?App_mode=Display_Index&Title_Request=XLVI#TitleXLVI

⁴⁰ Life felony, felony of the second degree

(a) 15.000 US dolara kad je riječ o osudi za zločin s doživotnom kaznom zatvora (*life felony*),⁴¹

(b) 10.000 US dolara kad je riječ o osudi za zločin prvog ili drugog stupnja (*felony of the first or second degree*),⁴²

(c) 5.000 US dolara kad je riječ o osudi za zločin trećeg stupnja (*a felony of the third degree*),⁴³

(d) 1.000 US dolara kad je riječ o osudi za prijestup prvog stupnja (*misdemeanor of the first degree*),⁴⁴

(e) 500 US dolara kad je riječ o osudi za prijestup drugog stupnja (*misdemeanor of the second degree*)⁴⁵ ili za djelo koje nema značaj kaznenog djela,

(f) svaki viši iznos jednak je dvostrukom iznosu novčane dobiti koja je proizašla iz počinjenja djela od počinitelja ili dvostrukim iznosom gubitka novčane dobiti koji je pretrpjela žrtva tog djela,

(g) svaki viši iznos mora biti posebno odobren zakonom.

Iznosi novčanih kazni uplaćuju se u poseban fond koji je ustanovljen za te svrhe, osim novčanih kazni za koje je donošenje presude zadržano, a koje će se pohraniti u državni fond prihoda suda. Ako osuđenik ne može platiti dosuđenu novčanu kaznu, postoji mogućnost da se odredi plaćanje do određenog datuma. No, o tome se ništa pobliže ne propisuje ovim kaznenim zakonom.

IV. Zaključne napomene

Iz komparativnog prikaza i analize propisivanja, izricanja i izvršenja novčane kazne u europskim kaznenim zakonodavstvima i američkom kaz-

⁴¹ Zločin za koji je predviđena kazna doživotnog zatvora je onaj za koji se izriče kazna doživotnog zatvora bez mogućnosti pomilovanja ili uvjetna osuda do kraja života i 15.000 US dolara novčane kazne. <http://www.richardhornsby.com/criminal/guide/penalties.html> od 5.9.2009.

⁴² Zločin drugog stupnja je ono kazneno djelo kažnjivo kaznom zatvora do 30 godina, uvjetnom kaznom zatvora na 30 godina i novčanom kaznom od 10.000 US dolara. Zločin trećeg stupnja je ono kazneno djelo koje je kažnjivo kaznom zatvora do 15 godina, uvjetnom kaznom zatvora na 15 godina i novčanom kaznom od 10.000 US dolara. <http://www.richardhornsby.com/criminal/guide/penalties.html> od 5.9.2009.

⁴³ Zločin trećeg stupnja je kazneno djelo kažnjivo kaznom zatvora do 5 godina, uvjetnom kaznom zatvora na 5 godina i novčanom kaznom od 5.000 US dolara. <http://www.richardhornsby.com/criminal/guide/penalties.html>

⁴⁴ Prijestup prvog stupnja je kazneno djelo kažnjivo kaznom zatvora do godine dana, uvjetnom kaznom zatvora na 6 mjeseci i novčanom kaznom od 1.000 US dolara <http://www.richardhornsby.com/criminal/guide/penalties.html> od 5.9.2009.

⁴⁵ Prijestup drugog stupnja je kazneno djelo kažnjivo kaznom zatvora do 6 mjeseci, uvjetnom kaznom zatvora na godinu dana i novčanom kaznom od 500 US dolara.

nenom pravu zaključuje se da se ta dva sustava razlikuju u propisivanju, a time i u izricanju i izvršenju novčanih kazni. U europskim kaznenim zakonodavstvima u najvećem se broju obrađenih zemalja koristi paralelno sustav dani-novčana kazna i model klasične novčane kazne s određenim novčanim iznosima, kao primjerice u Crnoj Gori, Francuskoj, Švedskoj i Finskoj. Sustav dani-novčana kazna isključivo propisuju Slovenija, Njemačka, Austrija i Republika Hrvatska. Unutar tog modela, dnevni se iznosi određuju većinom po *načelu neto dohotka* (poput Slovenije, Njemačke), dok se *načelom sustava gubitka* koristi primjerice Austrija.

Nadalje, kod klasičnog sustava novčane kazne fiksni se iznosi razvrstavaju u nekoliko kategorija u koje se klasificiraju delikti za koje se propisuje novčana kazna, pa se s obzirom na te kategorije gradiraju i iznosi novčane kazne (primjerice Francuska – 5 kategorija prekršaja za koje se može izreći novčana kazna, Nizozemska – 6 kategorija/razreda novčane kazne ovisno o počinjenom deliktu). Crna Gora, iako primjenjuje oba sustava, ne propisuje kategorije delikata ili kategorije/razrede novačane kazne ovisno o počinjenom deliktu, već određuje jedan fiksni raspon novčane kazne koja se izriče kad su počinjena kaznena djela za koja je po težini zapriječena kazna zatvora, pri čemu se taj raspon u svojoj gornjoj granici zapriječene novčane kazne povećava ako su ta kaznena djela počinjena iz koristoljublja. Za isključivo klasičan sustav novčane kazne u fiksnim iznosima odlučile su se Italija i Nizozemska.

Razmatrajući europska kaznena zakonodavstva i američko kazneno pravo u pogledu novčane kazne, proizlazi kao karakteristično za oba sustava da se one u većini zemalja izriču za lakše delikte za koje su zakonom i propisane, u slučajevima za koje se smatra da će se njihovim izricanjem postići svrha kažnjavanja. U anglo-američkom kaznenom pravu može se *in generalis* zaključiti da se novčane kazne izriču u fiksnim iznosima vezanima uz određeni prijestup, koji predstavlja lakši delikt.⁴⁶ Iz literature je zanimljiv podatak da sustav dani-novčana kazna ne bi bio primjenjiv u državama SAD-a zbog nedostupnosti podataka o financijskoj situaciji počinitelja i uzdržanih članova obitelji.⁴⁷

Nadalje, teško je reći za koji bi se sustav kao svrhovitiji pojedina država trebala odlučiti, jer je riječ o kaznenoj politici svake od država. Treba paziti na individualizaciju pri izricanju novčanih kazni kako bi one zadovoljile svrhu

⁴⁶ Engleska je 1991. godine uvela sustav dani-novčana kazna, ali je zbog poteškoća u primjeni već nakon dvije godine odustala od njega.

⁴⁷ Opširnije u: Ryan, M., Dennis, A Sentencing Alternative to Short-Term Incarceration, Copyright (c) 1983 Iowa University Iowa Law Review, July, 1983, 68 Iowa L. Rev. 1285, <http://www.lexisnexis.com/us/lnacademic/> od 15.9.2009.

kažnjavanja, a ne bi konkretno i prekomjerno ugrozile egzistenciju počinitelja i osoba koje on uzdržava. Uzimajući navedeno u obzir, treba ukratko reći i nekoliko riječi o karakteristikama novčane kazne prema kojima se ona pokazala u praksi ili u pozitivnom ili u negativnom svjetlu, a to onda i utječe na njezinu konkretnu primjenu u praksi. Tako se za neke pozitivne karakteristike novčane kazne isticala činjenica da se izricanjem novčanih kazni ne ugrožava egzistencija počinitelja i njegovih bližnjih koje uzdržava, jer se on ne udaljuje iz svoje okoline i s posla te time nastavlja dalje raditi i biti članom određene zajednice u kojoj živi. Također, na taj se način osuđenik ne stigmatizira u tolikoj mjeri koliko bi ga stigmatizirala, primjerice, neka kratkotrajna zatvorska kazna. Naime, odlaskom u zatvor radi izvršenja kazne osoba gubi posao kao izvor zarade, udaljuje se od bližnjih i okoline i poslije nosi društvenu etiketu bivšeg zatvorenika, što je puno nepovoljnije od novčane kazne. No, iz stranih izvora literature o toj temi dan je interesantan i nadasve točan zaključak vezan uz novčane kazne: smatra se da su one kontraproduktivne ako počinitelj čini još više delikata kako bi prikupio novac za plaćanje novčane kazne, a i ako obitelj počinitelja pokušava prikupiti novac za novčanu kaznu kako bi mu pomogla u plaćanju jer je onda učinak koji je trebala donijeti izrečena novčana kazna oslabljen.⁴⁸ Još jednom od loših strana novčane kazne smatra se i to što se njome ne ostvaruje rehabilitacija, no njezina uporaba uz uvjetne osude radi zastrašivanja, tj. prijetnje kaznom, itekako može pomoći u ostvarivanju rehabilitacije. Jedna je od pozitivnih strana i činjenica da se naplatom novčanih kazni puni proračun, a taj se novac može koristiti i za naknadu štete žrtvama.

⁴⁸ [http://en.wikipedia.org/wiki/Fine_\(penalty\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Fine_(penalty)) od 7.9.2009.

B) OPĆE TENDENCIJE PRIMJENE NOVČANE KAZNE U REPUBLICI HRVATSKOJ I NJEZINA PRIMJENA U PRAKSI OPĆINSKOG SUDA U SPLITU

1. Primjena novčane kazne u RH

Tablica 1.

OSUĐENE PUNOLJETNE OSOBE PREMA IZREČENIM SANKCIJAMA OD 2000. DO 2008.

Vrsta sankcija	2000. aps. %	2001. aps. %	2002. aps. %	2003. aps. %	2004. aps. %	2005. aps. %	2006. aps. %	2007. aps. %	2008. aps. %
Ukupno	16.466 100	16.508 100	19.040 100	22.939 100	23.851 100	21.731 100	24.216 100	24.442 100	24.168 100
Zatvor	2.133 13	2.032 12,3	2.236 11,8	2.529 11,0	2.733 11,5	3.106 14,3	3.742 15,5	4.190 17,2	4.384 18,1
Novčana kazna	2.718 16,5	2.885 17,5	3.738 19,6	3.863 16,9	3.491 14,6	3.040 14,0	2.810 11,6	2.541 10,4	2.153 8,9
Uvjetna osuda	10.999 66,8	10.820 65,5	12.088 63,5	15.481 67,5	16.544 69,4	14.831 68,3	16.954 70,0	17.058 69,8	17.068 70,6
Sudska opomena	353 2,1	451 2,7	560 2,9	607 2,6	653 2,7	451 2,0	419 1,7	349 1,4	285 1,2
Odgojne mjere	204 1,2	265 1,6	361 1,9	401 1,7	358 1,5	245 1,1	239 1,0	258 1,0	225 0,9
Oslobođeni od kazne	59 0,4	55 0,4	57 0,3	58 0,3	72 0,3	58 0,8	52 0,2	46 0,2	53 0,2

Od ukupno osuđenih punoljetnih osoba na novčane kazne od 2000. do 2008. godine očigledan je stalni pad izricanja novčanih kazni kao glavne mjere kažnjavanja (od 16,5% u 2000. godini do 8,9% u 2008. godini).⁴⁹

Usporedba s podacima o izricanju novčanih kazni u drugim državama u kojima je ona najčešće primjenjivana sankcija (od 30% u državama SAD-a, 35% u Francuskoj, 67% u Finskoj, 68% u Švedskoj, 70% u Austriji, do preko 81% u

⁴⁹ Za usporedbu vidi M. Svedrović: Kriminalnopolitička opravdanost promjena kaznenih sankcija s osvrtom na uvođenje doživotnog zatvora i na sustav izricanja kazne, HLJKPP 2/2003., str. 378. Prema podacima, "od 1989.-1999. godine *pratimo lagani, ali kontinuirani pad izricanja novčanih kazni* (od 32,8% – 1989. godine do 13,0% – 1999. godine), da bi se *nakon toga* stanje u pogledu *broja* izrečenih novčanih kazni počelo lagano mijenjati."

Njemačkoj) te podacima o primjeni u nas u posljednjih dvadeset godina pokazuje da je primjena novčane kazne u Hrvatskoj u suprotnosti s nastojanjima zakonodavca koji je favorizira.⁵⁰

Tablica 2.

OSUĐENE PUNOLJETNE OSOBE PO IZREČENIM BEZUVJETNIM
NOVČANIM KAZNAMA OD 2002. DO 2008.

2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
aps. %	aps. %	aps. %	aps. %	aps. %	aps. %	aps. %
3.738	3.863	3.491	3 040	2 810	2 541	2 153
19,6	16,9	14,6	14,0	11,6	10,4	8,9

Premda se broj izrečenih bezuvjetnih novčanih kazni nakon 1998. godine (kada je novčana kazna izricana u samo 10,5% svih izrečenih sankcija) počeo povećavati (najprije na 13,0% u 1999., 16,5% u 2000. te 17,5% u 2001. godini), očigledan je drastičan i konstantan pad u posljednjih šest godina. Razlozi za takav trend mnogostruki su: slaba ekonomska moć stanovništva, loša iskustva u uvjetima inflacije, složenost sustava dnevnih dohodaka i dr.

Tablica 3.

OSUĐENE PUNOLJETNE OSOBE PO IZREČENIM UVJETNIM
NOVČANIM KAZNAMA OD 2002. DO 2008.

2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
225	225	158	99	128	163	146

Broj uvjetno izrečenih novčanih kazni pokazuje određenu korelaciju s brojem bezuvjetno izrečenih novčanih kazni, pa je oscilirao od 3,1% ukupno izrečenih novčanih kazni u 2005. do 6,3% u 2008. godini. To pokazuje da sudovi pri tendenciji pada primjene novčane kazne više posežu za primjenom uvjetne novčane kazne.

⁵⁰ Usp. Novoselec: Opći dio kaznenog prava, str. 417; Grozdanić: op. cit., str. 338, i Svetrović: op. cit., str. 379.

Tablica 4.

OSUĐENE PUNOLJETNE OSOBE PO IZREČENIM SPOREDNIM
NOVČANIM KAZNAMA U 2008.

Ukupno	Glavna	Sporodna
2.485	2.153	332

Naši sudovi izriču novčane kazne kao **glavne** kazne u **86,6%** slučajeva, a kao **sporedne** kazne u **13,4%** slučajeva.⁵¹

2. Primjena novčane kazne u praksi Općinskog suda u Splitu

Za potrebe ovoga rada provedeno je istraživanje primjene novčane kazne u praksi Općinskog suda u Splitu u petogodišnjem razdoblju (od 2004. do 2008. godine) istom metodologijom kojom se koristio i M. Svedrović, sudac Vrhovnog suda RH, u svom istraživanju o primjeni novčane kazne,⁵² kako bi istraživanja bila usporediva. Stoga uzorak ovog istraživanja čini 36 kaznenih predmeta u kojima je izrečena novčana kazna primjenom čl. 51. KZ-a i 48 kaznenih predmeta u kojima je novčana kazna izrečena na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga prema čl. 446-450. ZKP-a/97 i čl. 446-450. ZID-ZKP-a/02. Uzorak analiziranih predmeta (ukupno 84 u razdoblju od 2004. do 2008. godine) izabran je metodom slučajnog odabira.⁵³

⁵¹ U 2002. godini sudovi su izricali novčane kazne kao **glavne** kazne u **97,5%** slučajeva, a kao **sporedne** kazne u **2,5%** slučajeva.

⁵² M. Svedrović: op. cit., str. 377-423.

⁵³ Svedrović ispravno zaključuje: premda je ukupni broj pregledanih kaznenih predmeta relativno mali, usporedba kvantitativnih pokazatelja daje pravo nadati se da su tendencije kretanja i zakonitost postupanja naših sudova realna procjena stanja u toj problematici i da su takva kretanja i izazvala promjene u zakonskoj regulaciji izricanja novčane kazne prema ZIDKZ-u/03. Ibid., str. 382.

2.1. Pregled predmeta u kojima je izrečena novčana kazna primjenom čl. 51. KZ-a

Red. broj	Broj predmeta	Kazneno djelo	Visina novčane kazne	Rok plaćanja novčane kazne	Novčana kazna u DD ili PDD	Obrazloženje odluke o kazni	Supletorni zatvor	Primjedbe
1.	IK – 317 / 04	Čl. 272. st. 2. KZ-a	50 DD (4.150,00 kn)	6 mjeseci	DD	Čl. 442.a st. 3. ZKP-a		
2.	IK – 40 / 04	Čl. 129. st. 2. KZ-a	15 PDD (1.965,00 kn)	3 mjeseca	PDD	Čl. 442.a st. 3. ZKP-a	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
3.	IK – 169 / 04	Čl. 272. st. 2. KZ-a	40 PDD (5.240,00 kn)	6 mjeseci	PDD	Čl. 442.a st. 3. ZKP-a	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
4.	IK – 178 / 05	Čl. 323. st. 1. KZ-a	50 PDD (7.980,00 kn)	6 mjeseci	PDD	Čl. 442.a st. 3. ZKP-a	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
5.	IK – 840 / 05	Čl. 173. st. 1. KZ-a	30 PDD (4.350,00 kn)	2 mjeseca	DD	ima	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
6.	IK – 985 / 05	Čl. 272. st. 2. KZ-a	30 PDD (4.469,10 kn)	6 mjeseci	PDD	Čl. 442.a st. 3. ZKP-a	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
7.	IK – 527 / 05	Čl. 173. st. 1. KZ-a	11 PDD (1.603,00 kn)	30 dana	PDD	Čl. 442.a st. 3. ZKP-a		
8.	IK – 498 / 05	Čl. 272. st. 2. KZ-a	20 PDD (2.840,00 kn)	2 mjeseca	PDD	Čl. 442.a st.3. ZKP-a		
9.	IK – 192 / 05	Čl. 173. st. 1. KZ-a	12 PDD (1.725,00 kn)	3 mjeseca	PDD	Čl. 442.a st. 3. ZKP-a	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
10.	IK – 839 / 06	Čl. 33. Zakona o energiji	30 DD (4.000,00 kn)	4 mjeseca	DD	ima		
11.	IK – 9 / 07	Čl. 200. st. 2. KZ-a	35 DD (3.071,25 kn)	2 mjeseca	DD	ima		
12.	IK – 209 / 07	Čl. 297. st. 1. KZ-a	30 PDD (3.000,00 kn)	6 mjeseci	PDD	Čl. 442.a st.3. ZKP-a	Zamjena kaznom zatvora	
13.	IK – 404 / 07	Čl. 259. st.1. KZ-a	35 DD (1.540,00 kn)	3 mjeseca	DD	Čl. 360. ZKP-a	Zamjena kaznom zatvora	
14.	IK – 507 / 06	Čl. 272. st. 2. KZ-a	45 DD (4.500,00 kn)	6 mjeseci	DD	ima		
15.	IK – 73 / 06	Čl. 230. st. 1. KZ-a	80 PDD (7.466,66 kn)	6 mjeseci	PDD	Čl. 442.a st.3. ZKP-a	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja

Red. broj	Broj predmeta	Kazneno djelo	Visina novčane kazne	Rok plaćanja novčane kazne	Novčana kazna u DD ili PDD	Obrazloženje odluke o kazni	Supletorni zatvor	Primjedbe
16.	IK – 34 / 06	Čl. 272. st. 2. KZ-a	60 PDD (9.000,00 kn)	6 mjeseci	PDD	Čl. 360. i čl. 364. ZKP-a	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
17.	IK – 305 / 06	Čl. 261. st. 2. KZ-a	100 PDD (16.080,00 kn)	6 mjeseci	PDD	kratko		
18.	IK – 590 / 07	Čl. 230.st.1. i čl. 231. st.1. KZ-a	50 DD (4.166,50 kn)	6 mjeseci	DD	ima		
19.	IK – 968 / 07	Čl. 272. st. 2. KZ-a	50 DD (3.333,33 kn)	6 mjeseci	DD	ima		
20.	IK – 775 / 08	Čl. 230. st. 2. KZ-a	30 DD (1.100,00 kn)	6 mjeseci	DD	ima		
21.	IK – 659 / 08	Čl. 297. st. 1. KZ-a	15 PDD (2.565,00 kn)	30 dana	PDD	ima		
22.	IK – 819 / 09	Čl. 173. st. 1. KZ-a	25 PDD (4.340,00 kn)	3 mjeseca	PDD	Čl. 442.st. 7. ZKP-a		
23.	IK – 260 / 04	Čl. 259. st. 1. KZ-a	30 DD (3.000,00 kn)	6 mjeseci	DD	Čl. 442.a st.3. ZKP-a	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
24.	IK – 149 / 05	Čl. 272. st. 2. KZ-a	35 DD (4.083,00 kn)	6 mjeseci	DD	Čl. 442.a st.3. ZKP-a		
25.	IK – 834 / 05	Čl. 316. st. 2. KZ-a	35 DD (1.750,00 kn)	4 mjeseca	DD	Čl. 442.a st.3. ZKP-a		
26.	IK – 542 / 05	Čl. 114. KZ-a	20 PDD (3.156,00 kn)	6 mjeseci	PDD	Čl. 442.a st.3. ZKP-a		
27.	IK – 1005 / 05	Čl. 272. st. 2. KZ-a	30 DD (5.000,00 kn)	6 mjeseci	DD	Čl. 442.a st.3. ZKP-a		
28.	IK – 42 / 06	Čl. 230. st. 1. KZ-a	20 DD (2.340,00 kn)	6 mjeseci	DD	Čl. 442.a st.3. ZKP-a	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
29.	IK – 240 / 06	Čl. 272. st. 2. KZ-a	15 DD (1.094,00 kn)	4 mjeseca	DD	Čl. 360. ZKP-a	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
30.	IK – 403 / 06	Čl.272. st. 2. KZ-a	35 DD (3.500,00 kn)	6 mjeseci	DD	ima		Postupak ovrhe obustavljen nakon plaćanja
31.	IK -293 / 08	Čl. 297. st. 1. KZ-a	50 PDD (8.680,00 kn)	6 mjeseci	PDD	ima		
32.	IK – 555 / 08	Čl. 297. st. 2. KZ-a	40 DD (1.600,00 kn)	4 mjeseca	DD	Čl. 442. st. 7. ZKP-a		

Red. broj	Broj predmeta	Kazneno djelo	Visina novčane kazne	Rok plaćanja novčane kazne	Novčana kazna u DD ili PDD	Obrazloženje odluke o kazni	Supletorni zatvor	Primjedbe
33.	IIK – 65 / 04	Čl. 200. st. 2. KZ-a	20 DD (4.666,00 kn)	3 mjeseca	DD	ima		Naredba za prisilnu naplatu kazne
34.	IK – 1239 / 04	Čl. 323. st. 1. KZ-a	75 DD (12.500,00 kn)	3 mjeseca	DD	ima		
35.	IK – 691 / 05	Čl. 316. st. 2. KZ-a	45 DD (4.500,00 kn)	4 mjeseca	DD	ima		
36.	IK – 738 / 05	Čl. 316. st. 2. KZ-a	30 DD (1.800,00 kn)	6 mjeseci	DD	ima		

Od ukupnog broja obrađenih predmeta u kojima je novčana kazna izrečena primjenom čl. 51. KZ-a (36) u **41,7%** slučajeva (15) sud se prilikom izricanja novčane kazne koristio **prosječnim dnevnim dohotkom** u Republici Hrvatskoj, dok se u **58,3%** slučajeva (21) koristio **dnevnim dohotkom** počinitelja.⁵⁴ Međutim, kako se iz obrazloženja određenog broja presuda može utvrditi način na koji je sud utvrdio visinu dnevnog dohotka, sud je kao dnevni dohodak počinitelja uzimao tzv. prosječni osobni dnevni dohodak do kojega je došao tako da je okrivljenikovu mjesečnu plaću ili mirovinu podijelio s 30 radnih dana.

Tablica 1.

VRSTE I BROJ KAZNENIH DJELA

Vrsta kaznenog djela	Broj kaznenih djela	aps. 100 %
Čl. 33. Zakona o energiji	1	2,8
Čl. 114.st. 1. KZ-a Povreda prava na rad i drugih prava iz rada	1	2,8
Čl. 129.st. 2. KZ-a Prijetnja	1	2,8
Čl. 173. st.1. KZ-a Zlouporaba opojnih droga	4	11,1

⁵⁴ U Svedrovićevom istraživanju taj je postotak bio veći: u **55%** slučajeva sud se koristio **prosječnim dnevnim dohotkom** prilikom izricanja novčane kazne, iako je to u Zakonu propisano kao **iznimka**, a “samo” u **45%** slučajeva koristio se **dnevnim dohotkom** počinitelja kaznenog djela. Ibid., str. 389.

Vrsta kaznenog djela	Broj kaznenih djela	aps. 100 %
Čl. 200. st. 1. KZ-a Kleveta	2	5,6
Čl. 230. st. 1. i čl. 231. st. 1. KZ-a Nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača Povreda prava proizvođača zvučne ili slikovne snimke i prava u svezi s radiodifuzijskim emisijama	1	2,8
Čl. 230. st. 2. KZ-a Nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača	3	8,3
Čl. 259. st. 1. KZ-a Protuzakloni ribolov	2	5,6
Čl. 261. st. 2. KZ-a Pustošenje šuma	1	2,8
Čl. 272. st. 2. KZ-a Izazivanje prometne nesreće	11	30,5
Čl. 297. st. 1. KZ-a Nedozvoljena trgovina	4	11,1
Čl. 316. st. 1. KZ-a Izdavanje i uporaba neistinite liječničke ili veterinarske svjedodžbe	3	8,3
Čl. 323. st. 1. KZ-a Skidanje i povreda službenog pečata i znaka	2	5,5
UKUPNO	36	100

Iz podataka proizlazi da je od ukupnog broja kaznenih predmeta (36) sud izrekao novčanu kaznu za kazneno djelo iz čl. 272. st. 2. KZ-a (izazivanje prometne nesreće) u 11 kaznenih predmeta ili u 30,5%, dok je za kaznena djela iz čl. 173. st. 1. KZ-a (zloupotreba opojnih droga) te kaznena djela iz čl. 297. st. 1. KZ-a (nedozvoljena trgovina) izrečena novčana kazna u po 4 predmeta ili 11,1% za svako od tih djela. Slijede kaznena djela iz čl. 230. st. 2. KZ-a (nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača) i čl. 316. st. 1. KZ-a (izdavanje i uporaba neistinite liječničke ili veterinarske svjedodžbe) u 8,3% kaznenih predmeta.⁵⁵

⁵⁵ Zanimljivo je da se u Svedrovićevom istraživanju o primjeni novčane kazne prema čl. 51. KZ-a u najvećem broju slučajeva (31,5%) novčana kazna izriče za kazneno djelo iz čl. 173. st. 1. KZ-a, zatim za kaznena djela klevete iz čl. 200. st. 2 KZ-a i kaznena djela nedozvoljene trgovine iz čl. 297. st. 1 KZ-a po 13,8%. Ibid.

Tablica 2.

VISINA PROSJEČNE NOVČANE KAZNE
PO POJEDINIM KAZNENIM DJELIMA

Vrsta kaznenog djela	Broj prosječno izrečenih DD/PDD-a	Visina prosječno izrečenih DD/PDD-a izraženih u kunama	Zakonski raspon zapriječene novčane kazne izražene u DD	aps. 100 %
Čl. 33. Zakona o energiji	30	4.000,00	10 - 300	10,0
Čl. 114. st. 1. KZ-a Povreda prava na rad i drugih prava iz rada	20	3.156,00	10 - 300	6,7
Čl. 129. st. 2. KZ-a Prijetnja	15	1.965,00	10 - 300	5,0
Čl. 173. st. 1. KZ-a Zlouporaba opojnih droga	19,5	3.004,25	10 - 300	6,5
Čl. 200. st. 1. KZ-a Kleveta	27,5	3.868,63	10 - 150	18,3
Čl. 230. st. 1. i čl. 231. st. 1. KZ-a Nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača Povreda prava proizvođača zvučne ili slikovne snimke i prava u svezi s radiodifuzijskim emisijama	45	2.268,29	10 - 300	15,0
Čl. 259. st. 1. KZ-a Protuzakoniti ribolov	32,5	2.270,00	10 - 300	10,8
Čl. 261. st. 2. KZ-a Pustošenje šuma	100	16.080,00	10 - 300	33,3
Čl. 272. st. 2. KZ-a Izazivanje prometne nesreće	37,27	4.291,77	10 - 300	12,4
Čl. 297. st. 1. KZ-a Nedozvoljena trgovina	33,75	3.961,25	10 - 300	11,2
Čl. 316. st. 1. KZ-a Izdavanje i uporaba neistinite liječničke ili veterinarske svjedodžbe	36,67	2.683,33	10 - 300	12,2
Čl. 323. st. 1. KZ-a Skidanje i povreda službenog pečata i znaka	62,5	10.240,00	10 - 300	20,8

Općinski sud u Splitu za kazneno djelo iz čl. 261. st. 2. KZ-a (pustošenje šuma) **u prosjeku** je izricao **100 dnevnih dohodaka** (16.080,00 kuna) ili **33,3%** od mogućih **300 dnevnih dohodaka**, za kazneno djelo iz čl. 323. st. 1. KZ-a (skidanje i povreda službenog pečata i znaka) **u prosjeku** je izricao **62,5 dnevnih dohodaka** (10.240,00 kuna) ili **20,8%** od mogućih **300 dnevnih dohodaka**, za kazneno djelo klevete iz čl. 200. st. 1. KZ-a u prosjeku je

izricao **27,5 dnevnih dohodaka** (3.868,63 kuna) ili **18,3%** od maksimalno mogućeg broja.

Zanimljivo je naglasiti da je za kazneno djelo izazivanje prometne nesreće iz čl. 272. st. 2. KZ-a sud izricao **u prosjeku 37,27 dnevnih dohodaka** (4.291,77 kuna) ili svega **12,4%** maksimalno mogućeg broja dnevnih dohodaka.

Navedeni rezultati ponovo pokazuju da izricanje novčane kazne (u prosjeku) dokazuje tezu da sudovi najčešće izriču kazne u donjoj polovini propisanih zakonskih okvira, štoviše i ispod trećine predviđenog kaznenog okvira.⁵⁶

Tablica 3.

ROK PLAĆANJA NOVČANE KAZNE

Trajanje roka	Broj predmeta	aps. 100 %
30 (trideset) dana	2	5,5
2 (dva) mjeseca	3	8,3
3 (tri) mjeseca	6	16,7
4 (četiri) mjeseca	5	13,9
5 (pet) mjeseci	0	0
6 (šest) mjeseci	20	55,6
UKUPNO	36	100,0

Sud je, primjenom čl. 51. st. 3. KZ-a, rok za plaćanje novčane kazne određivao **najčešće** od šest mjeseci (**55,6%**), od tri mjeseca (**16,7%**) i od četiri mjeseca (**13,9%**). Ukupno, sud je u **86,2%** slučajeva rok za plaćanje novčane kazne određivao između tri i šest mjeseci.⁵⁷

⁵⁶ "Ipak treba reći da se radi o izricanju novčanih kazni u 'znatno' donjem dijelu polovice predviđenih zakonskih okvira (10-300 dnevnih dohodaka), te je očigledno, da pored toga što opće odredbe Kaznenog zakona 'šalju poruke' sucima da prilikom odmjeravanja kazne vode računa o svim okolnostima, razlog ovakvog 'niskog' odmjeravanja broja dnevnih dohodaka, s aspekta visine izrečene novčane kazne, treba, prije svega, tražiti u činjenici da naši sudovi vrlo često posežu za primjenom prosječnog dnevnog dohotka, što je zaključila i Grozdanić u svojem istraživanju: ... proizlazi da se pri odmjeravanju novčane kazne sudovi u većem broju slučajeva služe prosječnim dnevnim dohotkom u Republici Hrvatskoj (52%) nego dnevnim dohotkom počinitelja kaznenog djela (48%)." Ibid., str. 389.

⁵⁷ "Ukupno uzevši sud je u **84,3%** slučajeva rok za plaćanje novčane kazne određivao između 30 (trideset) dana i 3 (tri) mjeseca, dok je u 'samo' **15,7%** slučajeva rok za plaćanje novčane kazne određivao između 4 (četiri) i 6 (šest) mjeseci. Takvo određivanje roka za plaćanje novčane kazne na neki je način i razumljivo, iz razloga postojanja zakonske obveze da sud prilikom određivanja roka za plaćanje novčane kazne vodi računa o odmjerenom broju dnevnih dohodaka (čl. 51. st. 3. KZ-a/97)." Ibid., str. 391.

S obzirom na činjenicu da izricanje novčane kazne pokazuje da se ona najčešće izriče prosječno ispod trećine predviđenog kaznenog okvira (od 10 do 300 dnevnih dohodaka), postavlja se pitanje zašto sud u situaciji izricanja relativno niskih novčanih kazni istovremeno određuje relativno dulje rokove plaćanja.⁵⁸ Je li razlog tome u ekonomskim prilikama osuđenika?

2.2. Pregled predmeta u kojima je izrečena novčana kazna prema čl. 446-450. ZKP-a

Red. broj	Broj predmeta	Kazneno djelo	Visina novčane kazne	Rok plaćanja novčane kazne	Novčana kazna u DD ili PDD	Obrazloženje odluke o kazni	Supletorni zatvor	Primjedbe
1.	IK – 198 / 04	Čl. 272. st. 2. KZ-a	20 PDD (2.620,00 kn)	6 mjeseci	PDD	kratko		
2.	IK – 169 / 04	Čl. 272. st. 2. KZ-a	40 PDD (5.240,00 kn)	6 mjeseci	PDD		Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
3.	IK – 134 / 04	Čl. 33. Zakona o energiji	30 PDD (3.930,00 kn)	2 mjeseca	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
4.	IK – 129 / 04	Čl. 173. st. 1. KZ-a	35 PDD (4.585,00 kn)	6 mjeseci	PDD	ima	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
5.	IK – 180 / 05	Čl. 272. st. 2. KZ-a	35 PDD (5.103,00 kn)	6 mjeseci	PDD	ima	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
6.	IK – 132 / 05	Čl. 272. st. 2. KZ-a	15 PDD (2.085,00 kn)	6 mjeseci	PDD	kratko		
7.	IK – 301 / 05	Čl. 272. st. 2. KZ-a	50 PDD (7.100,00 kn)	30 dana	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
8.	IK – 106 / 05	Čl. 272. st. 2. KZ-a	30 PDD (4.170,00 kn)	3 mjeseca	PDD	kratko		
9.	IK – 494 / 05	Čl. 272. st. 2. KZ-a	40 PDD (5.680,00 kn)	6 mjeseci	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
10.	IK – 244 / 05	Čl. 173. st. 1. KZ-a	10 PDD (1.390,00 kn)	30 dana	PDD	kratko		
11.	IK – 228 / 04	Čl. 272. st. 2. KZ-a	45 PDD (6.030,00 kn)	6 mjeseci	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja

⁵⁸ Protivno u Svedrovićevom istraživanju: “Ono što je manje razumljivo jest to da sud pri izricanju relativno visokih novčanih kazni istovremeno određuje relativno kraće rokove plaćanja tih istih kazni (a da se razloži za takvo određivanje rokova za plaćanje novčane kazne uopće ne navode u obrazloženjima odluka o kaznama u pojedinim kaznenim predmetima).” Ibid.

Red. broj	Broj predmeta	Kazneno djelo	Visina novčane kazne	Rok plaćanja novčane kazne	Novčana kazna u DD ili PDD	Obrazloženje odluke o kazni	Supletorni zatvor	Primjedbe
12.	IK – 346 / 04	Čl. 297. st. 1. KZ-a	20 PDD (2.780,00 kn)	30 dana	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
13.	IK – 40 / 04	Čl. 129. st. 2. KZ-a	15 PDD (1.965,00 kn)	3 mjeseca	PDD		Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
14.	IK – 16 / 04	Čl. 272. st. 2. KZ-a	15 PDD (1.965,00 kn)	2 mjeseca	PDD	kratko		
15.	IK – 512 / 06	Čl. 626. st. 1. ZTD-a	30 PDD (4.734,00 kn)	6 mjeseci	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
16.	IK – 284 / 06	Čl. 272. st. 2. KZ-a	40 PDD (5.832,00 kn)	6 mjeseci	PDD	kratko		
17.	IK – 459 / 06	Čl. 297. st.1. KZ-a	30 PDD (4.469,10 kn)	4 mjeseca	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
18.	IK – 487 / 06	Čl. 272. st. 2. KZ-a	30 PDD (4.500,00 kn)	3 mjeseca	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
19.	IK – 161 / 06	Čl. 302. st. 2. KZ-a	13 PDD (1.895,40 kn)	6 mjeseci	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
20.	IK – 75 / 06	Čl. 33. st.1. Zakona o energiji	15 PDD (2.234,55 kn)	6 mjeseci	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	
21.	IK – 892 / 07	Čl. 272. st. 2. KZ-a	50 PDD (7.875,00 kn)	3 mjeseca	PDD	kratko		
22.	IK – 545 / 07	Čl. 221. st. 1. KZ-a	10 PDD (1.578,00 kn)	3 mjeseca	PDD		Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
23.	IK – 1108 / 08	Čl. 272. st. 2. KZ-a	25 PDD (4.275,00 kn)	5 mjeseci	PDD	ima		
24.	IK – 594 / 08	Čl. 33. st. 1. Zakona o energiji	55 PDD (9.201,50 kn)	6 mjeseci	PDD	ima		
25.	IK – 276 / 04	Čl. 173. st. 1. KZ-a	20 PDD (2.620,00 kn)	3 mjeseca	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
26.	IK – 285 / 04	Čl. 272. st. 2. KZ-a	50 PDD (6.700,00 kn)	30 dana	PDD	ima	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
27.	IK – 127 / 04	Čl. 33. st. 1. Zakona o energiji	15 PDD (2.010,00 kn)	6 mjeseci	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
28.	IK – 106 / 04	Čl. 272. st. 2. KZ-a	30 PDD (4.020,00 kn)	5 mjeseci	PDD	kratko		

Red. broj	Broj predmeta	Kazneno djelo	Visina novčane kazne	Rok plaćanja novčane kazne	Novčana kazna u DD ili PDD	Obrazloženje odluke o kazni	Supletorni zatvor	Primjedbe
29.	IK – 87 / 04	Čl. 272. st. 2. KZ-a	30 PDD (4.260,00 kn)	6 mjeseci	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
30.	IK – 32 / 04	Čl. 311. st. 1. KZ-a	25 PDD (3.350,00 kn)	3 mjeseca	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
31.	IK – 202 / 04 Dva okrivljenika za isto kazneno djelo	Čl. 272. st. 2. KZ-a	60 PDD (8.040,00 kn)	6 mjeseci	PDD		Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
32.	IK – 186 / 05	Čl. 302. st. 2. KZ-a	17 PDD (2.421,00 kn)	3 mjeseca	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
33.	IK – 297 / 05	Čl. 272. st. 2. KZ-a	40 PDD (5.698,80 kn)	3 mjeseca	PDD		Zamjena kaznom zatvora	Izdržana kazna zatvora u trajanju od 37 dana te uplaćen iznos novčane kazne za preostala 3 dana
34.	IK – 120 / 05	Čl. 297. st. 1. KZ-a	22 PDD (3.058,00 kn)	3 mjeseca	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
35.	IK – 13 / 05	Čl. 173. st. 1. KZ-a	15 PDD (2.085,00 kn)	4 mjeseca	PDD	kratko		
36.	IK – 563 / 05	Čl. 272. st. 2. KZ-a	25 PDD (3.550,00 kn)	3 mjeseca	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
37.	IK – 549 / 05	Čl. 302. st. 2. KZ-a	20 PDD (2.840,00 kn)	2 mjeseca	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
38.	IK – 20 / 06	Čl. 272. st. 2. KZ-a	35 DD (3.407,95 kn)	6 mjeseci	DD	kratko		
39.	IK – 23 / 06	Čl. 230. st. 1. KZ-a	35 PDD (5.103,00 kn)	3 mjeseca	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora jer nije platio u cijelosti	Obustava izvršenja
40.	IK – 530 / 06	Čl. 272. st. 2. KZ-a	45 PDD (6.703,00 kn)	30 dana	PDD	kratko		

Red. broj	Broj predmeta	Kazneno djelo	Visina novčane kazne	Rok plaćanja novčane kazne	Novčana kazna u DD ili PDD	Obrazloženje odluke o kazni	Supletorni zatvor	Primjedbe
41.	IK – 457 / 06	Čl. 297. st. 1. KZ-a	30 PDD (4.469,01 kn)	5 mjeseci	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja
42.	IK – 303 / 08	Čl. 33. st. 1. Zakona o energiji	40 PDD (6.648,00 kn)	6 mjeseci	PDD	kratko		
43.	IK – 427 / 08	Čl. 33. st. 1. Zakona o energiji	40 PDD (6.648,00 kn)	6 mjeseci	PDD	kratko		
44.	IK – 675 / 08	Čl. 285. st. 2. KZ-a	15 PDD (2.509,00 kn)	3 mjeseca	PDD	ima		
45.	IK – 782 / 08	Čl. 272. st. 2. KZ-a	35 PDD (5.855,80 kn)	4 mjeseca	PDD	ima		
46.	IK – 964 / 08	Čl. 626. st. 2. ZTD-a	20 PDD (2.420,00 kn)	3 mjeseca	PDD	ima		
47.	IK – 13 / 06	Čl. 272. st. 2. KZ-a	50 PDD (7.290,00 kn)	30 dana	PDD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	
48.	IK – 52 / 06	Čl. 272. st. 2. KZ-a	35 DD (4.655,00 kn)	3 mjeseca	DD	kratko	Zamjena kaznom zatvora	Obustava izvršenja

Tablica 1.

VRSTE I BROJ KAZNENIH DJELA

	Broj kaznenih djela	aps. 100 %
Čl. 33. Zakona o energiji	6	12,4
Čl. 129. st. 2. KZ-a Prijetnja	1	2,1
Čl. 173. st. 1. KZ-a Zlouporaba opojnih droga	4	8,3
Čl. 221. st. 1. KZ-a Oduzimanje tuđe pokretne stvari	1	2,1
Čl. 230. st. 1. KZ-a Nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača	1	2,1
Čl. 272. st. 1. i 2. KZ-a Izazivanje prometne nesreće	24	50,0

	Broj kaznenih djela	aps. 100 %
Čl. 285. st. 1. KZ-a Povreda prava industrijskog vlasništva i neovlaštena uporaba tuđe tvrtke	1	2,1
Čl. 297. st. 1. KZ-a Nedozvoljena trgovina	4	8,3
Čl. 302. st. 1. i 2. KZ-a Lažno prijavljivanje kaznenog djela	3	6,3
Čl. 311. st. 1. KZ-a Krivotvorenje isprave	1	2,1
Čl. 626. ZTD –a Povreda dužnosti u slučaju gubitka, prezaduženosti ili nesposobnosti za plaćanje	2	4,2
UKUPNO	48	100

Iz gornjih pokazatelja proizlazi da je od **ukupnog broja** kaznenih predmeta (**48**) sud (sudac pojedinac) izrekao novčanu kaznu na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga za kazneno djelo iz **čl. 272. st. 1. i 2. KZ-a** (izazivanje prometne nesreće) u **24** predmeta ili u **50,0%** svih predmeta iz odabranog uzorka istraživanja. Slijede kaznena djela iz **čl. 33. Zakona o energiji** u **6** kaznenih predmeta ili u **12,4%** svih predmeta te zlorporaba opojnih droga iz čl. 173. st. 1. KZ-a i nedozvoljena trgovina iz čl. 297. st. 1. KZ-a u **8,3%** svih obrađenih predmeta.

I ovdje, kao i kod izricanja novčane kazne prema čl. 51. KZ-a, sud za kazneno djelo izazivanja prometne nesreće iz čl. 272. KZ-a izriče novčanu kaznu u najvećem broju slučajeva (50,0%).

Tablica 2.

VISINA PROSJEČNE NOVČANE KAZNE PO POJEDINIM KAZNENIM DJELIMA

Vrsta kaznenog djela	Broj prosječno izrečenih PDD-a	Visina prosječno izrečenih PDD-a izraženih u kunama	Zakonski raspon zapriječene novčane kazne izražene u PDD-a	aps. 100 %
Čl. 33. Zakona o energiji	32,5	5.112,01	10 - 100	32,5
Čl. 129. st. 2. KZ-a Prijetnja	15	1.965,00	10 - 100	15,0
Čl. 173. st. 1. KZ-a Zloupotroba opojnih droga	59,5	2.670,00	10 - 100	59,5

Vrsta kaznenog djela	Broj prosječno izrečenih PDD-a	Visina prosječno izrečenih PDD-a izraženih u kunama	Zakonski raspon zapriječene novčane kazne izražene u PDD-a	aps. 100 %
Čl. 221. st. 1. KZ-a Oduzimanje tuđe pokretne stvari	10	1.578,00	10 - 100	10,0
Čl. 230. st. 1. KZ-a Nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača	35	5.103,00	10 - 100	35,0
Čl. 272. st.1. i st.2. KZ-a Izazivanje prometne nesreće	34,37	5.238,05	10 - 100	34,4
Čl. 285. st. 1. KZ-a Povreda prava industrijskog vlasništva i neovlaštena uporaba tuđe tvrtke	15	2.509,50	10 - 100	15,0
Čl. 297. st. 1. KZ-a Nedozvoljena trgovina	25,5	3.694,03	10 - 100	25,5
Čl. 302. st.1. i st. 2. KZ-a Lažno prijavljivanje kaznenog djela	16,67	2.385,33	10 - 100	16,7
Čl. 311. st. 1. KZ-a Krivotvorenje isprave	25	3.350,00	10 - 100	25,0
Čl. 626. ZTD-a Povreda dužnosti u slučaju gubitka, prezaduženosti ili nesposobnosti za plaćanje	25	4.077,00	10 - 100	25,0

* *aps. 100% = 100 PDD-a*

Sud (sudac pojedinac) za kazneno djelo iz čl. 173. st. 1. KZ-a (zlouporaba opojnih droga) u **prosjeku** je izricao **59,5 prosječnih dnevnih dohodaka** (prosječan iznos novčane kazne 2.670,00 kuna) ili **59,5%** od mogućih 100 prosječnih dnevnih dohodaka, za kazneno djelo izazivanja prometne nesreće iz čl. 272. KZ-a u prosjeku je izricao 34,37 prosječnih dnevnih dohodaka (5.238,05 kuna) ili **34,4%** maksimalno mogućeg broja dnevnih dohodaka, za kazneno djelo iz čl. 230. st. 1. KZ-a (nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača) izricao je 35 prosječnih dnevnih dohodaka (5.103,00 kune) ili **35,0%** od mogućih 100 dnevnih dohodaka, za kazneno djelo iz čl. 33. Zakona o energiji sud je izricao 32,5 prosječnih dnevnih dohodaka (5.112,01 kuna) ili **32,5%** maksimalnog broja dnevnih dohodaka, za nedozvoljenu trgovinu iz čl. 297. st. 1. KZ-a u prosjeku je izricano 25,5 dnevnih dohodaka (3.694,03) ili **25,5%** od mogućih 100 prosječnih dnevnih dohodaka.⁵⁹

⁵⁹ Usporedbom s istraživanjem koje je proveo M. Svedrović utvrđena je značajna razlika u izricanju novčane kazne u postupku kaznenog naloga, pa npr. za kazneno djelo nedozvoljene trgovine sud je u **prosjeku** izricao **60 prosječnih dnevnih dohodaka (8.755,00 kuna)** ili **60%** od mogućih 100 prosječnih dnevnih dohodaka. Ibid., str. 405.

I ti podaci pokazuju da i pri izricanju novčane kazne na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga sudovi najčešće izriču novčanu kaznu u donjoj polovini propisanog zakonskog okvira (10-100 prosječnih dnevnih dohodaka), odnosno od ukupno 48 predmeta u 42 (87,5%) izrečena je novčana kazna manja od 50 prosječnih dnevnih dohodaka (u rasponu od 10,0% do 45,0% od mogućih 100 prosječnih dnevnih dohodaka).

Tablica 3.

ROK PLAĆANJA NOVČANE KAZNE

Trajanje roka	Broj predmeta	aps. 100 %
30 (trideset) dana*	6	12,5
2 (dva) mjeseca	3	6,2
3 (tri) mjeseca	15	31,2
4 (četiri) mjeseca	3	6,3
5 (pet) mjeseci	3	6,3
6 (šest) mjeseci	18	37,5
UKUPNO:	48	100,0

Sud je u postupku izdavanja kaznenog naloga rok za plaćanje novčane kazne određivao **najčešće** šest mjeseci (**37,5%**), tri mjeseca (**31,2%**) i trideset dana (**12,5%**). Ukupno sud je u 81,3% slučajeva rok za plaćanje novčane kazne određivao između tri i šest mjeseci,⁶⁰ a to pokazuje da je **duljina** rokova plaćanja novčane kazne na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga gotovo **identična** s duljinom rokova plaćanja novčane kazne prema čl. 51. KZ-a.

2.3. Supletorni zatvor

Posebno smo u ovom istraživanju izdvojili pitanje zamjene neplaćene novčane kazne kaznom zatvora. Naime, u ukupnom broju pregledanih predmeta u kojima je izrečena novčana kazna, u **51,2%** slučajeva donesene su odluke o tzv. supletornom zatvoru. Supletorni zatvor u većem je broju slučajeva određen kao zamjena neplaćene novčane kazne koja je izrečena kaznenim nalogom, pa je od ukupno 48 kaznenih naloga u 30 slučajeva došlo

⁶⁰ U svom je istraživanju Svedrović utvrdio da je sud (sudac pojedinac) u **84,9%** slučajeva rok za plaćanje novčane kazne na temelju izdavanja kaznenog naloga, određivao između **trideset dana** i **tri mjeseca**, dok je "samo" u **15,1%** slučajeva rok za plaćanje novčane kazne na temelju postupka izdavanja kaznenog naloga određivao između **četiri mjeseca** i **šest mjeseci**. Ibid., str. 407.

do zamjene novčane kazne kaznom zatvora (62,5%), dok je od ukupno 36 predmeta u kojima je novčana kazna izrečena na temelju čl. 51. KZ-a u 13 predmeta određen supletorni zatvor (36,1%). Međutim, od ukupno 43 predmeta u kojima je određen supletorni zatvor u 37 predmeta (**86%**) doneseno je rješenje o obustavi izvršenja, jer je osuđenik platio novčanu kaznu u cijelosti.

Navedeni podaci pokazuju da sama prijetnja supletornim zatvorom ima velik učinak na izvršavanje izrečene novčane kazne, jer je do izdržavanja kazne zatvora doista rijetko dolazilo.⁶¹

2.4. Obrazloženja odluka o izrečenim novčanim kaznama

Od 36 pregledanih predmeta u kojima je novčana kazna izrečena primjenom čl. 51. KZ-a u 20 predmeta stranke su se odrekle prava na žalbu, pa pisana presuda ne sadržava obrazloženje. Kada presuda sadržava obrazloženje, u njemu se ne navodi na koji je način sud utvrdio prihode i imovinu osuđenika te, u pravilu, kao ni izreka presude, ne sadržava visinu njegovog dnevnog dohotka.

Pregledani predmeti u kojima je novčana kazna izrečena na temelju kaznenog naloga ne sadržavaju obrazloženje odluke, već samo konstataciju da je sud prihvatio zahtjev ODO-a.

C) NOVOSTI U PROPISIVANJU, IZRICANJU I IZVRŠENJU NOVČANE KAZNE PREMA NACRTU PRIJEDLOGA RADNE SKUPINE ZA IZRADU KAZNENOG ZAKONA

Radna skupina za izradu Nacrta prijedloga Kaznenog zakona u svom dosadašnjem radu usuglasila se o prijedlogu uređenja novčane kazne kao važne kaznenopravne sankcije te su predložene sljedeće izmjene čl. 51. i 52. KZ-a (*masnim slovima tiskan je tekst koji je izmijenjen ili dopunjen u odnosu prema važećem tekstu*).

Novčana kazna

Članak 51.

(1) Novčana kazna se izriče u **dnevnim iznosima**. Ona ne može biti manja od deset niti veća od tri stotine **dnevnih iznosa**, osim za kaznena djela počinjena iz koristoljublja, kad se može izreći do pet stotina **dnevnih iznosa**.

⁶¹ O dvojama u svezi sa supletornim zatvorom i njegovu pojačavanju generalnopreventivnog djelovanja novčane kazne te o pravnoj prirodi supletornog zatvora (**prava kazna** ili **prinudna mjera** za iznuđivanje plaćanja novčane kazne) šire Novoselec: Opći dio, str. 425.

(2) U presudi se naznačuje broj dnevnih iznosa i visina dnevnog iznosa te njihov umnožak.

(3) Broj dnevnih iznosa utvrđuje se na temelju okolnosti navedenih u članku 56. ovoga Zakona, osim onih koje se odnose na imovinske prilike počinitelja.

(4) Visina dnevnog iznosa utvrđuje se uzimajući u obzir počiniteljeve prihode i imovinu te prosječne troškove potrebne za održavanje počinitelja i njegove uže obitelji. Dnevni iznos ne može biti veći od deset tisuća kuna.

(5) Svi su dužni dostaviti podatke potrebne za određivanje dnevnog iznosa koji se odnose na razdoblje od jedne godine prije podnošenja zahtjeva.

(6) Počiniteljevi prihodi, imovina i ostali podaci potrebni za utvrđivanje visine dnevnog iznosa mogu se utvrditi na temelju slobodne procjene ako bi njihovo utvrđivanje bilo skopčano s nerazmjernim teškoćama.

(7) Počinitelj je dužan novčanu kaznu platiti u roku koji odredi sud, a koji ne može biti kraći od trideset dana niti dulji od šest mjeseci, a može mu se naložiti i obročna otplata u roku do jedne godine. Sud može odrediti da će se obročna otplata ukinuti ako počinitelj ne plati pojedini obrok uredno.

(8) Ako bi se plaćanjem novčane kazne u znatnoj mjeri smanjila mogućnost počinitelja nadoknaditi štetu oštećeniku, sud će odrediti isplatu novčane kazne u obrocima u roku iz stavka 7. ovoga članka.

Najvažnija je izmjena u stavku 1. zamjena pojma dnevni dohodak pojmom **dnevni iznos** jer dnevni iznos ne predstavlja samo dohodak, nego podrazumijeva i počiniteljeve nužne troškove. *“Pojam dohotka je kao takav pogrešan jer ne predviđa odbijanje nužnih životnih troškova pa onda oduzimanje čitavog dohotka znači da se osuđenika u određenom razdoblju ostavlja sasvim bez sredstava za život... S druge strane dohodak je pogrešno ograničiti na počiniteljeve prihode iz radnog odnosa ili mirovine.”*⁶²

U važećem zakonodavstvu i sudskoj praksi problem sadržaja “dnevnog dohotka” nije riješen ni na temelju zakona, a ni na osnovi obveznih uputa višeg suda nižem sudu, pa u praksi dolazi zabrinjavajuće često u slučajevima izricanja novčane kazne po članku 51. stavku 2. KZ-a do izjednačavanja pojma “dnevni dohodak” s pojmom “prosječni dnevni dohodak”.⁶³

Također, normira se **izricanje** novčane kazne, a ne i njezino **“propisivanje”** te je ispuštena odrednica iz čl. 51. st. 1. KZ/97 da se novčana kazna

⁶² Novoselec: *ibid.*, str. 420.

⁶³ Svedrović potvrđuje da takvo postupanje “naravno, pojednostavljuje sudski postupak i omogućuje sudu donošenje odluke koja će biti koliko-toliko primjerena osobi počinitelja kaznenog djela, ali to, nažalost, istovremeno znači da je bitno ugrožena etička dimenzija kažnjavanja kojom se želi ostvariti zahtjev za ‘pravednošću’ novčanog kažnjavanja.” Svedrović: *op. cit.*, str. 366.

propisuje i izriče u dnevnim dohocima “**osobe prema kojoj se novčana kazna primjenjuje**”.

Gornja i donja mjera novčane kazne ostale su nepromijenjene. Nomotehnički, u stavku 1. ovoga članka spojene su odredbe čl. 51. st. 1. i čl. 51. st. 2. KZ/97.⁶⁴

Stavak 2. novi je stavak koji naglašava da se **u presudi mora navesti broj i visina dnevnih iznosa** (broj dnevnih iznosa posebno je važan zbog eventualne kasnije zamjene kaznom zatvora), kao **i njihov umnožak**, što predstavlja konačni iznos novčane kazne. Time se izrijekom propisuje jasan postupak izricanja novčane kazne, koja odgovara imovinskim prilikama počinitelja, a koji ima dvije faze: u prvoj se određuje broj dnevnih iznosa prema stupnju neprava i krivnji, a u drugoj visina dnevnog iznosa. Naglašeno je da je novčana kazna umnožak broja dnevnih iznosa i visine dnevnog iznosa, što ujedno znači da se novčana kazna izriče u novčanom iznosu, ali pri tome već u izreci sudske odluke mora biti vidljivo na koliko je dnevnih iznosa osuđen počinitelj i kolika je visina njegova dnevnog iznosa.⁶⁵

U stavku 3. dani su kriteriji za utvrđivanje **broja** dnevnih iznosa, pa je eksplicitno propisano da se prilikom utvrđenja broja dnevnih iznosa neće koristiti otegotne i olakotne okolnosti koje se odnose na **imovinske prilike** počinitelja. One dolaze do izražaja pri utvrđivanju visine dnevnog iznosa. To je bilo potrebno jer su do sada sudovi ponekad imovinske prilike uzimali u obzir već pri utvrđivanju broja dnevnih dohodaka, a to je u suprotnosti sa sustavom dani-novčana kazna.⁶⁶

⁶⁴ Svedrović drži da spajanje predstavlja korektno poboljšanje zakonskog teksta, jer je usklađeno sa stručnim pravilima nomotehničkog kreiranja pravne norme prilikom zakonskog propisivanja kazne. Međutim, za drugu promjenu drži da je nepotrebno “*sažimanje*” zakonskog teksta jer je odrednica da se novčana kazna izriče u dnevnim dohocima “*osobe prema kojoj se primjenjuje*” samo naizgled suvišna i samorazumljiva. Prema njegovu mišljenju, tu odredbu trebalo bi zadržati jer ona, u suštini, sadržava ono bitno: *izričitu odrednicu da se novčana kazna izriče u dnevnim dohocima osobe prema kojoj se novčana kazna primjenjuje, a ne u dnevnim dohocima neke druge osobe*. Ibid., str. 374.

⁶⁵ Zakonsko preciziranje načina izricanja novčane kazne ima cilj da sudovi u presudama navedu broj i visinu dnevnog dohotka te iznos novčane kazne kao umnožak broja i visine dnevnih dohodaka. Premda se tvrdi da su to sudovi i do sada radili, pregledane presude iz istraživanja većinom pokazuju da sud u izreci navodi samo broj dnevnih dohodaka te iznos izrečene kazne, npr. osuđuje se na novčanu kaznu u visini 35 osobnih dnevnih dohodaka, što iznosi 1.540,00 kuna.

⁶⁶ Svedrović drži da je ovo jedan od pozitivnih primjera kako teorija kaznenog prava može utjecati na sadržajno oblikovanje zakonske norme. Riječ je o sasvim novoj odredbi kojom se zakonski propisuje ono što je u teoretskim radovima pojedinih autora već dulje vrijeme prisutno, odredbi koja u potpunosti upućuje “primjenjivače” Zakona da broj dnevnih dohodaka utvrđuju na način koji je primjeren sustavu “dnevnih dohodaka”. Svedrović: *ibid.*

U stavku 4. dani su kriteriji za utvrđivanje **visine** dnevnog iznosa. Tim se stavkom potpuno različito propisuje utvrđivanje visine dnevnog iznosa. U načelu, novčana se kazna ne smije temeljiti na “prosječnom osobnom dohotku ili iznosu u Republici Hrvatskoj” jer tada prestaje individualizacija kazne te se izigrava smisao novčane kazne koja mora biti vezana uz dnevni iznos određenog počinitelja.⁶⁷ Nakon dulje rasprave radna se skupina složila da se pri određivanju visine dnevnog iznosa uzimaju u obzir i prihodi i imovina.⁶⁸ Time nova odredba prisiljava sud da visinu dnevnog iznosa uvijek utvrđuje na temelju imovinskih prilika konkretnog počinitelja, pri čemu će uzeti u obzir počiniteljeve prihode i njegovu imovinu te prosječne troškove potrebne za uzdržavanje počinitelja i njegove uže obitelji.

Predloženim rješenjem prihvaća se kombinacija dviju poznatih metoda utvrđivanja dnevnog iznosa: austrijskog **sustava gubitka** (u kojem se polazi od počiniteljeva prosječnog dnevnog prihoda, od kojeg se odbijaju određeni troškovi, uključujući i troškove počiniteljeva uzdržavanja, ali samo u visini egzistencijalnog minimuma) i njemačkog **sustava neto dohotka** (njem. *Nettoeinkommensprinzip*) koji polazi od iznosa koji počinitelj zaradi ili na drugi način stekne u jednom danu, da bi se od njega odbili određeni troškovi, uključujući i troškove za uzdržavanje drugih osoba, ali ne i počinitelja samog.⁶⁹

Stoga, prema ovom prijedlogu, neće više biti moguće da sud izrekne novčanu kaznu prema određenom broju *prosječnih osobnih dohodaka* kojih je visinu utvrdio tako da je prijavljeni iznos mjesečnog osobnog dohotka podijelio s 30 radnih dana te tako dobiven iznos pomnožio s dosuđenim brojem dnevnih dohodaka i dobio ukupni iznos novčane kazne.⁷⁰

⁶⁷ Tu o “pravednosti” u kažnjavanju – nema niti govora. Ibid., 368.

⁶⁸ Novoselec smatra da se utvrđivanje dnevnog dohotka mora sastojati u prikupljanju podataka o **svim vrstama dohodaka**, pri čemu se kao mjerodavni predlažu svi dohoci koje ima u vidu Zakon o porezu na dohodak, ali da je to i nedovoljna metoda jer treba imati na umu, s jedne strane da dohodak mogu činiti i prihodi koji ne podliježu oporezivanju (primanja nezaposlenih, socijalne potpore i sl.), a s druge strane da porezne olakšice ne moraju uvijek smanjivati dnevni dohodak; drugim riječima, dohodak je kaznenopravni, a ne poreznopravni pojam. Novoselec: Opći dio, str. 420.

⁶⁹ Šire Novoselec: ibid., str. 418.

⁷⁰ Radna skupina raspravljala je o tome je li potrebna i posebna odredba o određivanju dnevnih iznosa kod supsidijarnih i privatnih tužitelja s obzirom na to da je njima teško procijeniti visinu dnevnog iznosa optuženika. Zaključeno je da supsidijarni i privatni tužitelji daju samo prijedlog broja dnevnih iznosa (koji se temelji na težini počinjenog kaznenog djela), a da visinu dnevnog iznosa ionako određuje sud, pa nema nikakve potrebe za posebnim tretmanom supsidijarnih i privatnih tužitelja glede utvrđivanja dnevnih iznosa kod novčane kazne. Ta pitanja treba riješiti u ZKP na odgovarajućem mjestu (u čl. 360. koji se odnosi i na sporazumijevanje o sankciji i u čl. 540. koji se odnosi na izdavanje kaznenog naloga). Na ovom mjestu potrebno je spomenuti Svedrovićev prigovor koji smatra da dogmatski nije ispravno da se odredba o izri-

Bitna je novina da sud više neće moći **visinu** dnevnog iznosa počinitelja kaznenog djela utvrditi u visini **prosječnog dnevnog dohotka** u Republici Hrvatskoj. Takvu mogućnost sud više ne bi imao ni u slučaju “ako bi utvrđivanje počiniteljeva dohotka znatno produljilo trajanje kaznenog postupka”. Jednostavnije rečeno: u slučajevima u kojima je sud dužan uzimati u obzir **počiniteljeve prihode** – sud se, prilikom utvrđivanja visine dnevnog iznosa, **ne može više služiti kategorijom prosječnog dnevnog dohotka (iznosa)** u Republici Hrvatskoj.⁷¹

Takvim novim uređenjem novčane kazne pojavit će se, zasigurno, problemi pravilnog tumačenja pojmova “počiniteljevi prihodi”, “počiniteljeva imovina” i “prosječni troškovi potrebni za održavanje počinitelja i njegove uže obitelji”. Kod imovine treba posebno gledati na potencijalne prihode koje bi osoba od te imovine mogla ostvariti – npr. vrijednost nekretnina u kojima počinitelj ne stanuje, a ne iznajmljuje ih, ili uštedjevina od koje ne ostvaruje kamate.⁷² Uzimanje u obzir troškova vezano je uz kriterij prosječnosti, čime se hoće izbjeći da se natprosječno bogatim počiniteljima priznaju i veći troškovi.

Predloženo rješenje radi izricanja pravičnije novčane kazne nametnut će sudu dodatne obveze, za koje Svedrović tvrdi da će, nažalost, dovesti do duljeg trajanja kaznenog postupka.⁷³

canju novčane kazne na temelju kaznenog naloga, u svojim temeljnim odrednicama, nije našla u KZ-u/97 jer je izricanje kazne (pa i novčane kazne) počinitelju kaznenog djela uvijek, prije svega, materijalnopravno pitanje, budući da je za kaznu (pa tako i novčanu kaznu) kao kaznenopravnu sankciju zajednički temelj kazneno djelo – a ono je iz svijeta materijalnog kaznenog prava, a ne procesnog kaznenog prava. Svedrović: *ibid.*, str. 394.

⁷¹ Masovno pozivanje na prosječni osobni dohodak znači da se novčana kazna zapravo izriče na klasičan način jer imovinsko stanje počinitelja uopće ne nalazi odraza u novčanoj kazni, samo je put kojim se to postiže složeniji. Utoliko uporaba prosječnog dnevnog dohotka znači korak natrag u odnosu prema odredbi čl. 37. st. 3. OKZRH koja je bila na snazi prije uvođenja dnevnih dohodaka, a prema kojoj je sud prilikom odmjeravanja novčane kazne barem načelno bio dužan uzeti u obzir počiniteljevo imovinsko stanje. Na taj je način sustav dani-novčana kazna prihvaćen samo prividno, dok je zapravo izigran. Novoselec: *ibid.*, str. 422.

⁷² Na taj se način imovina uzima u obzir u njemačkom StGB, čl. 40. st. 2. Bačić je to, još 1998. godine, posebno jasno izrekao: “Držim da bi visinu tog dnevnog dohotka sud trebao utvrđivati uzimajući u račun počiniteljevu imovinu, prihode od glavnog posla kao i sporednu zaradu, prihode od kapitala, dividende, kamate i dr. Mora se uvažiti obiteljsko stanje, obiteljske obveze i druge zakonske obveze staranja. Mora se uzeti u obzir i radna sposobnost, starost i zdravlje počinitelja.” Bačić: *op. cit.*, str. 403.

⁷³ Prigovor se tiče potrebe da Zakon sadržava preciznije odredbe o načinu utvrđivanja visine dnevnog iznosa jer odrednice (prihodi, imovina, obiteljske obveze počinitelja kaznenog djela odnosno troškovi održavanja) predstavljaju samo smjernice za stvarno utvrđenje počiniteljevih prihoda, pa se iskazuje bojazan da će, kao što smo do sada imali u dijelu sudske prakse tendenciju “izbjegavanja” utvrđivanja visine dnevnog dohotka (iz pravnih ili izvanpravnih razloga), i ubuduće *sudska praksa, uvijek iznova, iznaći neki “svoj put” u izricanju novčane kazne počinitelju kaznenog djela*. Svedrović: *ibid.*, str. 376.

Kao najviša mjera jednog dnevnog iznosa predlaže se deset tisuća kuna.⁷⁴

Stavak 5. također je novina koja propisuje obvezu svih da sudu dostave podatke potrebne za određivanje visine dnevnog iznosa koji se odnose na razdoblje od jedne godine prije podnošenja zahtjeva. Glede pribavljanja podataka o prihodima i imovini, predložena je formulacija stavka 5. elastična jer ne veže sud isključivo na određeno državno tijelo i OIB (što će, dakako, biti glavni izvor), što znači da do potrebnih podataka sud može doći i na druge načine.⁷⁵

U stavku 6, po uzoru na § 40. st. 3. njemačkog KZ-a, uvedena je mogućnost slobodne ocjene, ali uz uvjet da bi pobliže utvrđivanje okolnosti važnih za utvrđivanje visine dnevnog iznosa **“bilo skopčano s nerazmjernim teškoćama”** (formulacija iz čl. 559./485. ZKP primijenjena na oduzimanje imovinske koristi).⁷⁶ Međutim, mogućnost slobodne ocjene počiniteljevih prihoda, imovine i ostalih podataka potrebnih za utvrđivanje visine dnevnog iznosa neće postojati ako bi to bilo skopčano sa znatnim odugovlačenjem ili produljenjem trajanja postupka, a ni u slučaju kada počinitelj kaznenog djela ne ostvaruje nikakav dohodak, ali je vlasnik imovine ili imovinskih prava. Važeća odredba po kojoj će sud utvrditi dnevni dohodak po slobodnoj procjeni prema vrijednosti te imovine ili imovinskih prava više nije potrebna, jer u sadržaj dnevnog iznosa sada ulazi ne samo počiniteljev dohodak nego i njegova imovina.

U stavcima 7. i 8. uređeno je pitanje rokova plaćanja novčane kazne. Stavkom 7. predlažu su dva roka plaćanja: fiksni (od trideset dana do šest mjeseci) i rok za obročnu otplatu (najdulje jedna godina).⁷⁷ Međutim, uz svijest da će obročna otplata stvarati ozbiljne praktične teškoće kada osuđenici neće kaz-

⁷⁴ Riječ je o određenoj sredini dobivenoj usporedbom te mjere u § 19. st. 2. austrijskog KZ-a (500 eura), § 40. st. 2. njemačkog KZ-a (5.000 eura) i čl. 34. st. 2. švicarskog KZ-a (3.000 franaka).

⁷⁵ Svedrović drži da će traženje takvih podataka izazivati “očaj” naših sudaca kada se sukobe s bezbroj administrativnih i zakonskih barijera (od raznih “bankarskih tajni”, neažurnosti u vođenju službenih evidencija za pojedine podatke i sl.). Svedrović: *ibid.*, str. 426.

⁷⁶ Utvrđivanje *visine “dnevnog dohotka” po slobodnoj procjeni suda, izvanredno je važan segment “pravednosti” u kažnjavanju novčanom kaznom. Ono o čemu sudac uvijek treba voditi računa jest to da novčana kazna (i u takvoj “slobodnoj” procjeni imovine počinitelja kaznenog djela) nikada ne smije imati funkciju da bude način da se počinitelju oduzme imovinska korist pribavljena kaznenim djelom. Novčana kazna je kazna, i mora se odmjeravati prema propisima koji vrijede za odmjeravanje kazne (članak 56. KZ/97), a ne propisima koji se primjenjuju za oduzimanje imovinske koristi. Također, Grozdanić ispravno problematizira pitanje kako doći do **točnih podataka** o imovini, kako je procjenjivati (da li po tržišnoj ili po nekoj drugoj vrijednosti) i stalno voditi računa o tome da novčana kazna s jedne strane ne poprimi konfiskacijski karakter, a s druge pak strane voditi računa kako obuhvatiti **cjelokupnu** imovinu počinitelja kaznenog djela. *Ibid.*, str. 369.*

⁷⁷ Slična je odredba postojala u prijašnjem čl. 36. (39.), st. 2. OKZRH, ali je tamo rok za obročnu otplatu bio dvije godine.

nu uredno otplaćivati (vjerojatno je to imao u vidu zakonodavac kada je u KZ/97 mogućnost obročne otplate ukinuo, ali istodobno produžio mogući rok plaćanja), predlaže se da sud može odrediti da će se obročna otplata ukinuti ako počinitelj ne plati pojedini obrok uredno. Ne plaća li osuđenik novčanu kaznu uredno, ne preostaje drugo nego ukinuti mu povlasticu obročnog plaćanja, ali tu valja dati sudu mogućnost da pokaže i određeno strpljenje pa je ukidanje obročne otplate predviđeno samo kao fakultativno.⁷⁸

Odredba stavka 8. predlaže se po uzoru na § 42. njemačkog KZ-a radi pogodovanja oštećenika, mogućnošću olakšavanja plaćanja novčane kazne u slučajevima u kojima bi zbog novčane kazne počinitelju bilo znatno otežano nadoknaditi štetu oštećeniku.

Zamjena novčane kazne

Članak 52.

(1) Kad novčana kazna nije u cijelosti ili djelomično plaćena u roku koji je određen presudom, **sud donosi odluku o potpunoj ili djelomičnoj zamjeni novčane kazne radom za opće dobro ili zatvorom.**

(2) **Novčana kazna može se zamijeniti radom za opće dobro uz pristanak osuđenika tako da sud jedan dnevni iznos zamijeni s dva sata rada, pri čemu rad za opće dobro ne smije premašiti sedamsto dvadeset sati.**

(3) Kada se novčana kazna zamjenjuje kaznom zatvora, sud će jedan **dnevni iznos** zamijeniti s jednim danom zatvora, pri čemu kazna zatvora ne može biti dulja od dvanaest mjeseci.

(4) Isplati li osuđenik novčanu kaznu **nakon pravomoćnosti odluke o zamjeni**, izvršenje kazne zatvora **ili rada za opće dobro** će se obustaviti. **U slučaju djelomične isplate, izvršit će se samo preostali dio navedenih kazni.**

(5) **Ne može li osuđenik u cijelosti ili djelomično isplatiti novčanu kaznu u roku koji je određen presudom zbog znatnog pogoršanja imovinskih prilika do kojih je došlo bez njegove krivnje nakon donošenja presude, sud može na njegov zahtjev produžiti rok plaćanja do dvadeset i četiri mjeseca ili odrediti obročnu otplatu u tom roku.**

(6) **Ako osuđenik ne isplati novčanu kaznu ni u produženom roku ili uredno ne otplaćuje obroke novčane kazne ili ne izvrši rad za opće dobro, odlukom suda naplaćuje je prisilno Porezna uprava Ministarstva financija. Ako se novčana kazna ne može ni prisilno naplatiti, zamijenit će se kaznom zatvora sukladno stavku 3. ovoga članka.**

Pri izradi Nacrta radna skupina smatrala je da nema opravdanja za dva režima izvršavanja novčane kazne koji su propisani u stavcima 1. i 2. važećeg

⁷⁸ Tako i § 42. njemačkog KZ-a.

KZ, a koji ovise samo o tome je li novčana kazna propisana kao jedina kazna ili uz kaznu zatvora. Također, uočila je problem pretvaranja neplaćene novčane kazne u rad za opće dobro, koji je moguć samo uz pristanak počinitelja (čl. 54. st. 1. KZ), a on ne bude dan.

Stoga je u st. 1. Nacrta predloženo da se napuste dvije mogućnosti izvršenja neplaćene novčane kazne iz sadašnjih stavaka 1. i 2. te da se sudu ostavi mogućnost da slobodno bira zamjenu kaznom zatvora ili radom za opće dobro, pri čemu je zamjena radom za opće dobro moguća samo uz osuđenikov pristanak (st. 2. Nacrta). Stavljanje zamjene radom za opće dobro ispred zamjene zatvorom neizravno sugerira da bi sudovi toj mogućnosti trebali dati prednost.⁷⁹ Prilikom zamjene jedan dnevni iznos izjednačuje se s jednim danom zatvora⁸⁰ ili s dva sata rada za opće dobro (u skladu s prijedlogom usvojenim u čl. 54. st. 3. Nacrta), pri čemu rad za opće dobro ne smije premašiti sedamsto dvadeset sati.

Predloženi stavak 4. više ne obuhvaća djelomičnu isplatu novčane kazne (to je sada uređeno u stavku 1.), ali pobliže uređuje postupak u slučaju plaćanja novčane kazne nakon pravomoćnosti odluke o zamjeni.

U stavku 5. predlaže se da sud ima mogućnost da na zahtjev osuđenika produlji rok za isplatu novčane kazne ili odredi obročnu otplatu u produlje-

⁷⁹ *Supletorni zatvor radi osiguranja izvršenja novčane kazne poznaju sve države, ali se ipak radi o nepopularnom rješenju, krajnje diskutabilnom i s aspekta krivnje i s aspekta svrhe novčane kazne. Stoga je uvijek prihvatljivije osigurati takvo izvršenje novčane kazne koje će supletorni zatvor svesti na ultima ratio. Zbog toga treba pažljivo odabrati olakšice u plaćanju novčane kazne i posvetiti veću pažnju prinudnoj naplati novčane kazne te razmotriti mogućnost uvođenja alternativa supletornom zatvoru. Premda u svijetu prevladava načelo da se sve pravomoćno izrečene novčane kazne imaju izvršiti odmah i u cijelosti, ipak se dopuštaju i određene iznimke, i to u obliku odgode plaćanja i u obliku obročne otplate. Pri tome, ipak, treba paziti da se u olakšicama ne ide tako daleko da novčana kazna prestaje biti osjetan financijski gubitak za počinitelja kaznenog djela, jer u tom slučaju ona gubi svoju svrhu. Bilo bi potrebno razmotriti alternative supletornom zatvoru, koje poznaju neka kaznena zakonodavstva, kao npr. odustanak od zamjene novčane kazne kaznom zatvora ako je do neplaćanja novčane kazne došlo bez krivnje osuđenika; odgoda izvršenja supletornog zatvora pod uvjetom da osuđenik u određenoj roku ne počini kazneno djelo (transformacija u uvjetnu osudu) i sl. Novoselec u obrazloženju prijedloga za radnu skupinu. Na iste alternative koje poznaju suvremeni kazneni zakonici u svijetu upozoravaju i Grozdanić i Cvitanović, a Bačić je i prije upozoravao: "Šteta što ništa nije mijenjano u članku 52. KZ-a/97, a ima puno toga što bi trebalo mijenjati". Za Svedrovića je problem ne samo činjenica što je i inače pretvaranje novčane kazne u kaznu zatvora pravno sporno, već je veći problem u tome što je socijalnopolitička utemeljenost takvog normativnog rješenja **neselektivna** u odnosu na različite kategorije građana – počinitelja kaznenih djela, s obzirom na njihove materijalne mogućnosti da dobrovoljno plate izrečenu novčanu kaznu.*

⁸⁰ Predloženo je da se razmotri opravdanost odredbe prema kojoj se izjednačuje jedan dnevni iznos s jednim danom zatvora, čime se kazna zapravo pooštrava, pa zato § 19. st. 3. austrijskog KZ i čl. 87. st. 1. slovenskog KZ-a izjednačuju dva dnevna iznosa s jednim danom zatvora.

nom roku, ali samo ako je do neplaćanja novčane kazne došlo zbog, bez osuđenikove krivnje, izmjenjenih (znatno pogoršanih) imovinskih prilika osuđenika nakon donošenja presude.⁸¹

Produljenje roka za isplatu novčane kazne (odgoda plaćanja) predstavlja pravo osuđenika da kaznu plati u nekom duljem roku (**izvan roka** koji je utvrđen u presudi, ali maksimalno do 24 mjeseca), dok se obročno plaćanje sastoji u podjeli cjelokupne novčane kazne na dijelove koji se moraju platiti u određenim vremenskim razmacima.⁸²

Predloženi stavak 6. predviđa zamjenu novčane kazne supletornim zatvorom tek ako osuđenik ne isplati novčanu kaznu ni u produljenom roku ili uredno ne otplaćuje obroke novčane kazne ili ako ne izvrši rad za opće dobro (slično i čl. 36. st. 5. švicarskog KZ-a) te ako se nije moguće naplatiti prisilno putem Porezne uprave Ministarstva financija.⁸³

Zamjena novčane kazne kaznom zatvora ili radom za opće dobro bez prethodnog pokušaja prisilne naplate u suprotnosti je s funkcijom novčane kazne kao supstituta za kaznu zatvora. Novčana kazna ima funkciju reducirati kaznu zatvora, a ako se ona pretvara u kaznu zatvora bez prethodne prisilne naplate, izigran je njezin cilj. S praktične strane treba voditi računa i o potrebi smanjenja zatvoreničke populacije.

D) ZAKLJUČAK

Novčana kazna neprijeporno mora biti važan stup politike kažnjavanja. Zakonski mora biti uređena tako da pogodi životni standard počinitelja kaznenog djela: *“Osnovna je pretpostavka za to da se izricanje te kazne zasniva na što boljem poznavanju osobne situacije delinkventa, posebice njegove cjelokupne materijalne situacije. Njezin je smisao da za određeno vrijeme pogodi životni standard počinitelja kaznenog djela, da utječe na razinu tog standarda. U tome je i mogućnost za njezinu revalorizaciju danas: u zahvaćanju materijalnih vrijednosti, koje su u suvremenom načinu života, u uvjetima potrošačkog društva, vrlo značajne za svakoga. Tu su, međutim i njezine teškoće.”*⁸⁴

⁸¹ Po uzoru na čl. 36. st. 3. švicarskog KZ-a.

⁸² *Produljenje roka (odgoda plaćanja) razlikuje se od obročne otplate po tome što se njome određuje samo konačni rok do kojeg se mora platiti novčana kazna pa ne mogu nastupiti sankcije zbog neurednog plaćanja unutar odobrenog roka.* Novoselec: Opći dio, str. 424.

⁸³ Ovim prijedlogom uvažena je Svedrovićeva opravdana tvrdnja: *“Nije mi jasno, zašto se već više od dva desetljeća, na ovim prostorima, stalno de lege ferenda ‘njavljuje’ potreba za zakonskim propisivanjem alternativa supletornom zatvoru, a to se nikad ne događa”.* Svedrović: *ibid.*, 426.

⁸⁴ Bačić: *op. cit.*, 402.

Iz poredbenog prikaza europskih kaznenih zakonodavstava vidi se da se u velikom broju država koristi istovremeno i sustav dani-novčana kazna i model klasične novčane kazne u određenim novčanim iznosima (u Francuskoj, Švedskoj, Finskoj i Crnoj Gori). Sustav dani-novčana kazna isključivo je propisan u Njemačkoj, Austriji i Sloveniji, s time da se dnevni iznosi određuju većinom po *načelu neto dohotka* (poput Slovenije i Njemačke), dok se *načelom sustava gubitka* koristi primjerice Austrija.

Za isključivo klasičan sustav novčane kazne u fiksnim iznosima odlučile su se Italija i Nizozemska.

U angloameričkom kaznenom pravu može se *in generalis* zaključiti da se novčane kazne izriču u fiksnim iznosima vezanima uz određeni prijestup, jer se smatra da sustav dani-novčana kazna ne bi bio primjenjiv u državama SAD-a zbog nedostupnosti podataka o financijskoj situaciji počinitelja i uzdržanih članova obitelji.

U Hrvatskoj zakonodavno je na snazi jedna inačica sustava dani-novčana kazna, dok više istraživanja recentne hrvatske sudske prakse⁸⁵ pokazuju mnogobrojne teškoće i nepravilnosti u primjeni novčane kazne koje su, jednim dijelom, i dovele do kontinuiranog pada broja izrečenih novčani kazni. Složenost sustava dnevnih dohodaka i poteškoće u izvršavanju novčane kazne dovele su do toga da se sudovi lakše odlučuju za uvjetnu osudu.

I istraživanje provedeno za potrebe ovoga rada pokazuje da praksa izricanja novčane kazne na temelju prosječnog dnevnog dohotka nije primjena, nego negacija sustava dani-novčana kazna jer se primjenom prosječnog dnevnog dohotka onemogućuje određivanje visine novčane kazne prema imovinskim prilikama konkretnog počinitelja, a to je smisao sustava dani-novčana kazna. Iznimna primjena prosječnog dnevnog dohotka u Republici Hrvatskoj zapravo nije uopće iznimna, jer sudovi olako utvrđuju postojanje poteškoća u utvrđivanju dohotka počinitelja zbog kojih bi se znatno produljio kazneni postupak. A o pravednosti kažnjavanja počinitelja koji ne ostvaruje nikakav dohodak izricanjem novčane kazne na temelju prosječnog dnevnog dohotka ne treba više trošiti riječi.

Također, istraživanje je pokazalo da se dnevni dohodak u slučajevima u kojima se novčana kazna i izriče na temelju počiniteljeva dnevnog dohotka računa tako da se uprosječuje, pri čemu se ne odbijaju nikakvi počiniteljevi troškovi za uzdržavanje. Takav sustav nije prihvatljiv jer se počinitelja, oduzimanjem čitavog dohotka, ostavlja bez sredstava za život.

Stoga je po mnogima odredba čl. 51. Kaznenog zakona iz 1997. godine neuspjela jer počinitelja koji ne ostvaruje nikakav dohodak stavlja u teži položaj od onoga koji ostvaruje ispodprosječni dohodak, nepravedan je jer ne uzima u obzir počiniteljeve troškove uzdržavanja te pogoduje imućnim

⁸⁵ Grozdanić: op. cit., i Svedrović: op. cit.

počiniteljima jer upravo kod njih utvrđivanje dohotka produljuje trajanje postupka. Propisivanje, izricanje i izvršenje novčane kazne, kako tvrdi F. Bačić, mora biti takvo “*da se izrazi i materijalizira na način koji će biti odgovarajući cjelokupnom imovnom stanju počinitelja, da se postigne da se osobe istinski nejednake u imovinskom pogledu – u tom kažnjavanju istinski jednako tretiraju (da ne bude preteška za siromaha, a da je osjeti i bolje stojeći pojedinac). Novčana kazna stvarno postaje asocijalna ako se ne vodi računa o cjelokupnoj ekonomskoj snazi počinitelja kaznenog djela*”.⁸⁶

“*Primjena sustava dani-novčana kazna zahtijeva prilikom utvrđivanja stvarnih počiniteljivih imovinskih prilika velik trud sudaca koji oni (iz objektivnih i subjektivnih razloga) nisu u stanju uložiti. Zato valja naprije raspraviti jesmo li uopće u stanju provesti taj sustav.*”⁸⁷

Uzimajući sve navedeno u obzir, radna skupina za izradu Nacrta prijedloga Kaznenog zakona Ministarstva pravosuđa odlučila se za sljedeće normative prijedloge:

- 1. Zadržavanje sustava izricanja novčane kazne po modelu dani-novčana kazna**, jer je to “pravedniji” načinu odmjeravanja novčane kazne nego klasični sustav tzv. “fiksne kazne”.
- 2. Radi osiguranja u što većoj mjeri ravnomjernog opterećenja svih počinitelja pri izricanju novčane kazne prihvaćen je sustav koji počiva na ideji da prilagođivanje novčane kazne imovinskim prilikama počinitelja mora biti zajamčeno preciznom i transparentnom metodom.** Stoga je **izmijenjen pojam dnevni dohodak pojmom dnevni iznos** jer njegov sadržaj ne predstavlja samo dohodak, nego i počiniteljeve nužne troškove. Također, propisani su **kriteriji za utvrđivanje** kako **broja** dnevnih iznosa (eksplicitno je propisano da se prilikom utvrđenja broja dnevnih iznosa neće koristiti otegotne i olakotne okolnosti koje se odnose na **imovinske prilike** počinitelja), tako i **visine** dnevnog iznosa (utvrđuje se uzimajući u obzir počiniteljeve prihode i imovinu te prosječne troškove potrebne za uzdržavanje počinitelja i njegove uže obitelji). **Isključena je primjena prosječnih dnevnih dohodaka (iznosa).** Novina je da se **u presudi mora navesti broj i visina dnevnih iznosa, kao i njihov umnožak**, što predstavlja konačni iznos novčane kazne. Uvodi se i najviša mjera jednog dnevnog iznosa koji ne može biti veći od deset tisuća kuna.
- 3. Da bi sudovi uopće mogli provesti postupak utvrđivanja visine dnevnog iznosa, izriekom se uvodi opća obveza svih da dostave podatke** potrebne za određivanje dnevnog iznosa koji se odnose na razdoblje od jedne godine prije podnošenja zahtjeva. Također, dopušta se sudu da **počiniteljeve prihode, imovinu i ostale podatke potrebne za utvrđivanje visine**

⁸⁶ Bačić: op. cit., str. 402.

⁸⁷ Novoselec: Obrazloženje prijedloga za radnu skupinu.

dnevnog iznosa utvrdi na temelju slobodne procjene ako bi njihovo utvrđivanje bilo skopčano s nerazmjernim teškoćama. Međutim, isključena je mogućnost takve slobodne ocjene ako bi to bilo skopčano sa znatnim odugovlačenjem postupka.

4. S ciljem olakšavanja plaćanja novčane kazne **uvodi se mogućnost obročne otplate u roku do jedne godine**, s time da se obročna otplata može ukinuti ako počinitelj ne plati pojedini obrok uredno. Posebice će sud odrediti **isplatu novčane kazne u obrocima ako bi se plaćanjem novčane kazne u znatnoj mjeri smanjila mogućnost počinitelja nadoknaditi štetu oštećeniku.**
5. **Ukinuta su dva režima izvršavanja** novčane kazne koji su propisani u stavcima 1. i 2. važećeg KZ-a te je **sudu dana mogućnost da slobodno bira zamjenu** neplaćene novčane kazne radom za opće dobro ili zatvorom. Novčana kazna može se zamijeniti radom za opće dobro samo uz pristanak osuđenika tako da sud jedan dnevni iznos zamijeni s dva sata rada, pri čemu rad za opće dobro ne smije premašiti sedamsto dvadeset sati.
6. Radi pravičnosti novčanog kažnjavanja i izbjegavanja supletornog zatvora vrlo je važna novina **uvođenje zakonske mogućnosti produljenja roka plaćanja** (odgode plaćanja) ili nalaganja **obročne otplate u produljenom roku** ako osuđenik ne može u cijelosti ili djelomično isplatiti novčanu kaznu u roku koji je određen presudom **zbog znatnog pogoršanja imovinskih prilika do kojih je došlo bez njegove krivnje nakon donošenja presude.**
7. **Propisane su alternative supletornom zatvoru**, pa ako osuđenik ne isplati novčanu kaznu **ni u produljenom roku ili uredno ne otplaćuje obroke** novčane kazne ili **ne izvrši rad za opće dobro, odlukom suda naplaćuje je prisilno** Porezna uprava Ministarstva financija. **Tek ako se novčana kazna ne može ni prisilno naplatiti, zamijenit će se kaznom zatvora.**

Nadajmo se da će dobre zakonske ideje, bez obzira na sve poteškoće, ipak naći put do sudske prakse. Naravno, pri tome je nužno prethodno osigurati sve objektivne uvjete za ispravnu primjenu zakona.

POPIS LITERATURE I IZVORA

Udžbenici i članci

Bačić, F., Krivično pravo, opći dio, Zagreb, 1995.

Bačić, F., Kazneno pravo, opći dio, Zagreb, 1998.

Cvitanović, L., Svrha kažnjavanja u suvremenom kaznenom pravu, Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu i MUP RH, Zagreb, 1999.

Grozđanić, V., Kazne – nova rješenja u Kaznenom zakonu i njihova provedba u sudskoj praksi, HLJKPP, vol.7, br. 2/2000., str. 327-347.

- Horvatić, Ž., Kazneno pravo – opći dio I., Zagreb, 2003.
- Horvatić, Ž., i dr., Rječnik kaznenog prava, Masmedia, Zagreb, 2002.
- Jescheck, H. H., Weigend, T., Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil, 5., vollständig neu bearbeitete und erweiterte Auflage, Berlin, Duncker und Humboldt, 1996., str. 776-782.
- Kurtović, A., Novosti u području kaznenih sankcija prema prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, važnije izmjene i dopune, Zagreb, 2003. (Novo uređenje novčane kazne, str. 47-55)
- Novoselec, P., Sustav dani-novčana kazna i njegova primjena u hrvatskom kaznenom pravu, Hrvatska pravna revija 6(2005)6, str. 80-89.
- Novoselec, P., Opći dio kaznenog prava, Zagreb, 2009.
- Ryan, M., Dennis, A Sentencing Alternative to Short-Term Incarceration, Copyright (c) 1983 Iowa University, Iowa Law Review, July, 1983, 68 Iowa L. Rev. 1285, <http://www.lexisnexis.com/us/lnacademic/> od 15.9.2009.
- Srzetić, N. i dr., Krivično pravo SFRJ, opšti deo, Beograd, Savremena administracija, 1990.
- Svedrović: Kriminalnopolitička opravdanost promjena kaznenih sankcija s osvrtnom na uvođenje doživotnog zatvora i na sustav izricanja kazne, HLJKPP 2/2003.

Internet

- [http://en.wikipedia.org/wiki/Fine_\(penalty\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Fine_(penalty)) od 31.7.2009.
- <http://www.bundeskantleramt.at/site/6629/default.aspx> od 31.7.2009.
- <http://en.wikipedia.org/wiki/Infraction>
- <http://www.lexisnexis.com/us/lnacademic/>
- http://search.ebscohost.com/Login.aspx?profile=web&lp=login.asp&ref=http%3A%2F%2Fwww.pravo.hr%2Fbiblioteka%2Fbaze_podataka%2Fbaze&authtype=ip,uid
- <http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=1&hid=6&sid=934c8855-a4ee-4adc-9212-f0a861f4f8a4%40sessionmgr11&bdata=JnNpdGU9ZWZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=a9h&AN=9404181339> od 17.9.2009. (Alternatives to prison., Odjeljak: WORLD TRENDS & FORECASTS: Society, Futurist; Jan/Feb 94, Vol. 28 ,Issue 1, p53, 2p, Source: "Intermediate Sanctions" by Voncile B. Gowdy, Research in Brief, U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice, Washington, D.C. 20531.)
- <http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=1&hid=104&sid=9d7a3ff7-da2d-4d22-8dbe-8e5d68932b0e%40sessionmgr110&bdata=JnNpdGU9ZWZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=a9h&AN=15565968> od 17.9.2009.

POSEBNA LITERATURA I IZVORI ZA POJEDINE DRŽAVE

Slovenija

- http://www.pisrs.si/predpis.aspx?p_rD=r00&p_predpis=ZAKO5050 od 1.8.2009.
- http://www.pravo.hr/_download/repository/Ambroz.pdf od 31.7.2009.
- http://www.pisrs.si/predpis.aspx?p_rD=r00&p_predpis=ZAKO5050 od 31.7.2009.

Crna Gora

- Krivični zakonik Crne Gore (Službeni list Republike Crne Gore, br. 70/03, 13/04)

Njemačka

Jescheck, H. H., Weigend, T., Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil, 5., vollständig neu-
bearbeitete und erweiterte Auflage, Berlin, Duncker und Humboldt, 1996., str. 776-782.

http://bundesrecht.juris.de/englisch_stgb/index.html od 31.7.2009

<http://de.wikipedia.org/wiki/Geldstrafe> od 31.7.2009.

<http://translate.google.com/translate?hl=hr&sl=de&u=http://www.buzer.de/gesetz/6165/b25582.htm&ei=wPhxStXOEpbKmgPMwOWhDA&sa=X&oi=translate&resnum=1&ct=result&prev=/search%3Fq%3DGeldstrafe%2Bin%2Bstrafgesetzbuch%26hl%3Dhr%26lr%3D%26sa%3DX> od 31.7.2009.

<http://www.iuscomp.org/gla/statutes/StGB.htm> od 25.8.2009.

<http://www.gesetze.2me.net/stgb/index.html> od 25.8.2009.

Austrija

Novoselec, P., Sustav dani-novčana kazna i njegova primjena u hrvatskom kaznenom pravu,
Hrvatska pravna revija, 6(2005)6, str. 82.

<http://www.ris.bka.gv.at/Ergebnis.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Kundmachungsorgan=&Index=&Titel=StGB&Gesetzesnummer=&VonArtikel=&BisArtikel=&VonParagraf=&BisParagraf=&VonAnlage=&BisAnlage=&Typ=&Kundmachungsnummer=&Unterzeichnungsdatum=&FassungVom=31.08.2009&ImRisSeit=Undefined&ResultPageSize=100&Such> od 31.7.2009.

<http://www.gesetze-im-internet.de/stgb/index.htmlworte=> od 31.7.2009.

<http://www.bundeskanzleramt.at/site/6629/default.aspx> od 31.7.2009.

http://www.internet4jurists.at/gesetze/bg_stgb2008.htm od 31.7.2009.

Francuska

http://www.legifrance.gouv.fr/html/codes_traduits/code_penal_textan.htm od 31.7.2009.

<http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719&dateTexte=20090831> od 31.7.2009.

http://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do;jsessionid=42475FCAAD5A73910EEED9CA9860F4CF.tpdjo17v_3?idArticle=LEGIARTI000006417246&cidTexte=LEGITEXT000006070719&dateTexte=20090901 od 31.7.2009.

http://fr.wikipedia.org/wiki/Contravention_en_droit_p%C3%A9nal_fran%C3%A7ais od 4.9.2009.

Italija

<http://www.altalex.com/index.php?idnot=36653> od 31.7.2009.

Nizozemska

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/EersteBoek/TitelIII/Artikel36/geldigheidsdatum> od 15.9.2009

<http://www.ojp.usdoj.gov/bjs/pub/ascii/wfbcjnet.txt> od 15.9.2009.

<http://www.ojp.usdoj.gov/bjs/pub/ascii/wfbcjnet.txt> od 15.9.2009.

http://74.125.77.132/search?q=cache:6etBvw8tjakJ:www.senternovem.nl/mmfiles/Externe%2520versieENG_YBU-2008%2520Strafrechtelijke%2520en%20bestuursrecht

elijke%2520straffen%2520op%2520overtredingen%2520van%2520REACH%2520NED-
ENG%2520(2)_tcm24-300583.doc+dutch+penal+fine&cd=3&hl=hr&ct=clnk od 15. 9.
2009.

Švedska

Bondeson, Ulla V. CRIME AND CRIMINALS IN NORDIC COUNTRIES. Society; Jan/
Feb2005, Vol. 42 Issue 2, p62-70, 9p

<http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=1&hid=104&sid=61b88498-5569-4559-80cd-75641476068a%40replicon103&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d> od 15. 9. 2009.

Eriksson, Lina, Goodin, Robert E., The Measuring Rod of Time: The Example of Swedish Day-fines, Journal of Applied Philosophy; May 2007, Vol. 24 Issue 2, p125-136, 12p <http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=1&hid=104&sid=c8fea4c4-00e8-415d-9dfc-4f08b7529c3f%40sessionmgr110&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=a9h&AN=30081121>, 15.9.2009.

<http://www.lagrummet.se/> od 31.7.2009.

<http://www.sweden.gov.se/sb/d/2707/a/15194> od 31.7.2009.

<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/01/51/94/add334ba.pdf> od 31.7.2009.

<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/01/51/94/e97ee975.pdf> od 31.7.2009.

<http://wings.buffalo.edu/law/bclc/sweden.pdf> od 31.7.2009.

Finska

www.finlex.fi/pdf/saadkaan/E8890039.PDF, The Penal Code of Finland od 5.9.2009.

SAD – Kalifornija

<http://www.leginfo.ca.gov/calaw.html> od 5.9.2009.

http://www.legalawhelp.com/legal_law_channels/criminal_law/codes_by_state.html 5.9.2009.

<http://wings.buffalo.edu/law/bclc/resource.htm> 5.9.2009.

<http://www.leginfo.ca.gov/cgi-bin/displaycode?section=pen&group=00001-01000&file=2-24> od 31.7.2009. i od 5.9.2009.

http://criminal-law.freeadvice.com/drunk_driving/california-dui.htm, 5.9.2009.

<http://tkelleylaw.com/Criminal-Law/> od 5.9.2009.

<http://www.misdemeanorattorney.com/> od 5.9.2009.

<http://www.felony-lawyer.com/> od 5.9.2009.

[http://en.wikipedia.org/wiki/Fine_\(penalty\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Fine_(penalty)) od 5.9.2009.

SAD – Florida

http://www.leg.state.fl.us/statutes/index.cfm?App_mode=Display_Index&Title_Request=XLVI#TitleXLVI od 5.9.2009.

<http://www.richardhornsby.com/criminal/guide/penalties.html> od 5.9.2009.

[http://en.wikipedia.org/wiki/Fine_\(penalty\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Fine_(penalty)) od 5.9.2009.

Summary

NOVELTIES IN PRESCRIBING, IMPOSING AND EXECUTING FINES

This article is based on a comparative review of the systems of prescribing, imposing and executing fines in European and Anglo-American penal law systems. Among European countries, the fine is analysed in the penal law systems of Slovenia, Germany, Austria, France, Italy, the Netherlands, Finland and Sweden, and also in the Anglo-American penal law systems of California and Florida. Besides the basic models for the setting of fines in general, the article also considers some of the particularities which are prescribed and applied in each of the countries covered in this study.